

ISSN

0463-6309

Sietai

I E T U V I Ū M O T E R Ų Ž U R N A L A S

1987

2

k o v a s
b a l a n d i s

TURINYS

L. Andriekus	Koplytėlė (eil.)	3
A. Tyruolis	P. Orintaitės literatūrinis derlius	4
B. Vaivorytė	Sekminių šventė	7
L. Andriekus	Obelaitės (eil.)	11
J. Narūnė	J. Tūbelienės jaunystė	12
• Knygos	Alė Rūta — Knygų apžvalga	17
	R.K. Vidžiūnienė — Nauja knyga	18
• Alkoholizmo problemos	dr. N. Ankiėnė — Kaip prasideda alkoholizmas	19
	k. F. Jucevičius — Ryšys tarp asmens moralės ir alkoholio	21
	dr. O. Gustainienė — Alkoholio žala sveikatai	22
	Iš girtuoklės istorijos Lietuvoje	23
	V. Misevičius — Eksperimentas	25
• Organizacinė veikla		26
• Madų ir grožio pasaulis		27
• Šeimininkų kampelis		29
• Atsiųsta paminėti		30
ILIUSTRACIJOS		
D. Tarabildienė	Pavasaris	7
V. Klemka	Pavasario pradžia	9
L. Lagauskas	Vilniaus priemiestis	15
A. Makūnaitė	Išgerkim!	19
A. Kučas	Barniai	19
A. Kučas	Butelio mėgėjai	20
A. Kučas	Smuklėje	21
I. Martinaitis	Gėrimų žinovas	22
I. Martinaitis	Kyšininkas	23
A. Vinkus	Liet. l. meno raižinys	24
A. Kučas	Iliustracijos	25

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1987 m. Nr. 2(176)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė,

L. MURAUSKIENĖ — skyr. ved.

L. SENKEVIČIENĖ — administratorė, **R. STABAČINSKIENĖ** — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women's Magazine. 1987 m. Nr. 2(176)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

LEONARDAS
ANDRIEKUS

KOPLYTĖLĖJ

*Koplytėlėj stogelis jau kiauras.
Laksto vėjai per jį, srūva lietūs. —
Kaip galėjai pamilt vėsią šiaurę
ir kukliom lygumom
Per tiek amžių gėrėtis?*

*Ar nėra gi šalių, kur šokdina
Vėjas palmes kasdien visą metą.
Kur Te Deum Tau gieda
žvaigždynai? —
Ar nėra gi pasaulyje vietų
Be šalnos ir be sniego,
Kadėjai čia kentėti
Už mane — dirvų slieką?*

*Atskubėtų stogelio užkloti
Eteriniais delnais angelai,
Jeigu Tu jiems ištartum bent žodį,
Ir petingi laukų qžuolai
Koplytėlę užstotų,
Kai užkauks viesulai,
Susvyruos girios, sodai.*

SENOJO AŽUOLO KOPLYTĖLĖ

PETRONĖLĖS ORINTAITĖS LITERATŪRINIS DERLIUS

ALF. TYRUOLIS

Petronėlė Orintaitė, dar nepriklausomą Lietuvą pasireiškusi ir kaip poetė, ir kaip prozininkė bei beletristė, dar ir dabar išėiviwoje, kad ir sulaukusi brandesnio amžiaus, kūrybiškai tebėra veikli ir pajėgi. Vėliau prie tų dviejų literatūros žanrų prisidėjo dar ir trečiasis — ji ir jaunimo dramos kūrėja. Nuo pirmojo jos poezijos rinkinio “Vingių vingiai”, išleisto Kaune 1930 m., praslinko gražus metų skaičius, o dabar neseniai šiais metais “Vilties” leidykla Clevelande išleido jos naujausią poezijos kūrinių — “Legendų liepsnos”.

Nors nuo paskutiniojo Petronėlės Orintaitės romano “Erelių kuorai”, išleisto 1976 m. (irgi “Vilties” leidyklos), praėjo visas dešimtmetis, bet ir tas laiko tarpas buvo užpildytas kitais, ypač jaunimui skirtais raštais. Periodinėje spaudoje ji rodėsi su įvairiais beletristinio žanro kūriniais ir su nemažu atsiminimų pluoštu daugiausia apie žymiuosius asmenis. Į kazi-mierinę antologiją “Vainikas-kryžius-lelija” (1984), be jos poezijos, buvo įdėtas platesnio masto apsa-kymėlis “Gendrūtis”, dar 1973 m. laimėjęs “Dirvos” novelės premiją.

Prieš aptariant naujausią Petronėlės Orintaitės kūrinių “Legendų liepsnos”, reikia mesti kad ir trumpą žvilgsnį į jos nueitą kūrybinį kelią, kaip ir suvedant į vieną jos literatūrinio darbo metmenis. Tas kelias dvišakas: viena jo dalis likus Lietuvai, kita — dar šio karo ir pokario metu pramynus taką į svetimus kraštus, galop nusėdus šviesiojoje Kalifornijoje. Pagal laiką, pusė to kelio tenka gimtajai žemei, pusė svetimoms padangėms.

Anksčiausiai Petronėlė Orintaitė ėmė reikštis poezija, dar nepriklausomą Lietuvą išleidusi du jos rinkinius — minėtą “Vingių vingiai” (1930) ir “Dirvonų dukterims” (1938). Du poezijos rinkiniai išėjo už Lietuvos ribų, tai “Šulinys sodyboj” (1950) ir “Liūdnei linguoja lelija” (1967). Prie jų šliejasi ir kiti eiliuoti kūriniai, kaip “Vilgaitė”, “Tafilė nuo Kražantės”, ir visi eilėm parašyti jaunimo skaitiniai, išleisti Balės Vaivorytės vardu, pradedant “Kiškio lūpomis” (1948) ir baigiant “Gyvūnų sodyba” (1979). Ir Lietuvos istorija — “Tėviškėlės takais” — (1956) — buvo parašyta eilėmis

kaip vertinga dovanėlė jaunimui. Kaip pedagogė-auklėtoja autorė visais šiais kūrinėliais užsitarnavo deramos jaunimo pagarbos ir padėkos.

Dar tėvynėje tradiciškai, klasiškai parašyta Petro-nėlės Orintaitės poezija, kurioj nemaža gamtos ir romantinių motyvų, buvo tęsiama ir vėliau, jau už tėvynės ribų. Tik čia prisidėjo naujas tėvynės netekimo bei jos meilės motyvas, ne kartą išreikštas subtiliais jausmais ir vaizdais, pvz. apdainuojant dar karo metu paliktą tėvynę:

*Tu — maža, o skaisti ir trapi,
Kaip žibuoklė melsva,
Kaip gėlė žaliai paupy —
Mums iš tolo švieti ir kvepi,
Mūsų žemė, šventa Lietuva! (Lietuva)*

Būdinga, kad panašiai apie Lietuvą anuo metu dai-navo ne tik irgi tėvynę palikęs poetas Bern. Brazdžio-nis, bet ir Lietuvos likusi poetė Janina Degutytė:

*Tu — mažutė, tu telpi visa
Į Čiurlionio karalių delnus...
Tiktai mūsų meilėj tu didžiulė...
Mūsų ilgesy brangiausia pasaka. (Mažutė)*

Tai tik rodo, kokio visuotinio buvo susilaukęs šis tėvynės meilės motyvas. Bet ir po keliolikos metų, jau gyvenimui vis labiau rimtami sualsuojant, Petronėlė Orintaitė tą tėvynės meilės motyvą ir toliau subtiliai puoselėjo, kaip matyti iš jos rinkinio “Liūdnei linguoja lelija”:

*Ošiai vėjai man pasaką gaudžią:
— atsigrižti link žemės savos!
Perlų juostom giesmė įsidaudžia —
tos gaidos nė šalna nepalaužia,
Lietuva — man žvaigždė debesuos! (Lietuva)*

Tvirtu žingsniu Petronėlė Orintaitė žengė prozinės ir beletristinės kūrybos keliu. Iš dviejų jos dar Lietuvos parašytų romanų — “Paslėpta žaizda” (1934) ir “Daubiškės inteligentai” (1937, nauja laida 1962) — ypač pirmasis savo tematika buvo anais laikais tikra naujovė, šiandien jau tapusi dienos reklama (abortas, šeimų irimas ir pan.).

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

Romane „Daubiškės inteligentai“ buvo kritiškai pažvelgta į kai kurias ano meto inteligentijos ydas: jas parodant, siekta jų pašalinimo. Paskutiniuoju metu parašytas P. Orintaitės romanas „Erelių kuorai“ yra istorinio pobūdžio — iš D.L.K. Algirdo laikų, bet autorės tikslas buvo, leidžiantis į tolimesnę praeitį, žadinti tėvynės meilę.

Greta romanų Petronėlė Orintaitė gana uoliai puoselėjo ir novelę. Dar Lietuvoj išleisti novelių rinkiniai „Iš sostinės“ (1932) ir „Jurgučio pieva“ (1938) pasižymėjo gera psichologine išvalga, nuoširdžiu įsijautimu į gamtą. Šio pokario metu išleistose beletristinėse knygos „Marti iš miesto“ (1948) ir „Grožvylės meilė“ (1955) buvo daugiau keliamos šeiminio gyvenimo problemos. Čia pinasi ir pokario meto stovyklinio gyvenimo, ir iš Lietuvos atsinešti vaizdai. Jaunimui skirta ir jaunimo literatūros premiją laimėjusi knyga „Viltrakių vaikai“ (1952, antras leidimas 1979), kupina lietuviškos gamtos vaizdų ir nuotykių.

Bemaž išimtinai jaunimo scenai skirta ir P. Orintaitės dramatinė kūryba — daugiausia eiliuotos pasakos, vaizdeliai, kaip „Žirgonė ir Gailė“, „Našlaitė“, rinktinė „Skaidrytė“ (1964) ir kt. Kaip pedagogė, autorė į šiuos kūrinius įdėjo nemažą didaktinio, pamokomo, auklėjamo elemento.

Minėtinos Petronėlės Orintaitės atsiminimų knygos

„Ką laumės lėmė“ (1965, apie Salomėją Nėrį) ir „Liepalotų medelynai“ (1971), kur nemaža atsiminimų apie paskirus rašytojus ir apskritai apie kultūrinį ano meto gyvenimą Lietuvoj. Ypač vaizdingai sukurti tėviškės apylinkių gamtos peizažai. Šie aprašymai pasižymi ypatingu kalbos sodrumu ir žodingumu. Gyvu, kūrybingu, dinamišku stilium atskleisti žymiųjų žmonių charakteriai, šiuo atžvilgiu primeną poeto M. Vaitkaus vaizdingas ir beletristines charakteristikas. Štai kaip gyvai ir kūrybingai P. Orintaitė apibūdino savo buvusį profesorių Balį Sruogą: „Paprastas ir natūralus, sodietiškai šiurkštokeras, santūriai drovus ir kruopščiai pareigingas, be išdidumo ar įkyrios egzaltacijos, kuria taip dažnai pasižymi savam luome ilgainiui įstabarėjantieji idėjų apaštalai. Vien godus gelmių siekiančios išminties ieškotojas, mokslinio domesio studentuose skatintojas, naujovių puoselėtojas“ (Valstietis nuo Vabalninko, p. 125).

Naujausias Petronėlės Orintaitės poetinis kūrinys „Legendų Liepsnos“ pavadintas poemomis. Jų čia yra trys: pirmoji skirta Dariaus ir Girėno skydžiui per Atlantą, antroji M.K. Čiurlionio vizijoms poetiškai atskleisti ir jų sukeltam įspūdžiui atkurti, trečioji „miško broliams“ (partizanams) prisiminti.

Pirmosios dvi poemos parašytos laisvais, ekstatiniais, entuziastingais ritmais, paskutinioji — pati trumpiausia — kurta tradicine eilėdara, paprastais rimuotais ketureiliais (jų viso 9). Visi čia apdainuoti įvykiai virsta legendomis, o iš legendos, kaip nemaraus atminimo, galima semtis dvasinės stiprybės, nes legenda istorinį įvykį pakelia aukščiau — iki visuotinio ir amžinumo ribų. Dariaus ir Girėno skrydis per Atlantą, dedikuotas jaunajai Lietuvos kartai, poeti davė progos pažvelgti į lietuvių likiminę dalį, kuri pavergtoje tėvynėje ji vertė ieškoti prieglobsčio ir laisvės už to paties Atlanto. Čia pasirodo ir rekrutai, ir knygnešiai, ir ankstyvieji išeiviai, pradedant „Europos išminčium“ Kuršiu ir einant iki Sibiro tremtinių ir kovotojų „už žmogiškas tiesas, už laisvės lašą“ (p. 11).

Sunki beteisio tremtinio dalia, nelengva ji ir laisvėn besiveržiančio išeivio, kol galop lietuviškas židinys įsikuria Naujojo Pasaulio žemyne:

Galop gi BRUKLINE,

ČIKAGOJ, ŠENANDORY —

Karaliaus Mindaugo lietuviška šneka,

Kaip močios skreito guodžianti glamonė,

Vėl tave šeimos palaimon glaus ir šildys (p. 21).

Ir štai tie užjūrio broliai dabar Atlanto didvyriams linki parnešti į Lietuvą „saulės laivo pergalę žvaigždėtą — Padausių greitkelio vėžės laimėtą kraitį“ (p. 26).

Didvyrių mirtis Soldino miške “šventvagiškai žiauri”, duodant suprasti, kad gal kai kieno pasalūniškai iššaukta. Bet toji pat mirtis buvo nemariosios legendos laidas:

*O brolių sakalų legendą gyvą
Laiko žingsniai po pasaulį platų
Metų metais
Tebegaudžia,
Gaudžia...
LITUANICOS karžygiai
Kariūnai — savanoriai —
Mūsų banguojančių laukų, žalių sodybų
Sūnūs didžiadvasiai
Niekados NEMIRS! (p. 30)*

M. K. Čiurlioniui skirtoje poemoje randame ne tiek jo kūrinių poetinę interpretaciją, kiek jų sukeltų įspūdžių entuziastingai dinamišką perdavimą. Garsiosios Čiurlionio fugos, iš muzikos perkeltos į dailės meną, poeti eina audringosios gamtos, jos stichijos įvaizdžiu:

*Ir FUGOM skrieja liaunos pušys,
Žemė iš šaknų išrauta virtuliuoja,
Rumbėtos kalvos volais vartos, brūzgia —
Rieda galvotrūkčio ratilais (p. 52).*

Tam dinamiškumui išreikšti čia parinktas ir atitinkamas žodynas. Kur vaizduotei sunku beužmatyti ribas, ten kartais kreipiamasi ir į patį kūrėją, “milžinu žengusį į Titanų sostus”, siekusį “dievų ir demonų didybę sielon glėbti”. Čiurlionio kūrybinis visuotinumas išreikštas ir tautinių bei tarptautinių vardų sugretinimu. Šalia Ikaro “žūtingo skrydžio” čia minima ir Kalantos

“šiurpulinga auka liepsnoje”, šalia Marso čia ir Pykūlis su Pekūnu, šalia fėjų ir nimfų čia ir Vaiva su undinėm.

Kaip Dariaus ir Girėno tragiškas žygis sukūrė lietuvių tautai nemariją legendą, taip ir Čiurlionio vizijos liks nemariosios šalies legendom, istoriniam kūrybos aktui pakylant iki visuotinumo ir amžinumo.

*SVAJŪNŲ,
Dainių ir Vaidilų —
Milžinkapių legendom nemari šalie!
Giesmėm ir vizijom gyva tu,
ČIURLIONIO DAINAVA! (p. 39)*

Poemėlėję “Žengė broliai” (Miško brolių sesužei) apgiedamas laisvės kovotojų likimas “šventam girios guoly”. Tie karžygiai, kurie, kaip paminėta poemoje apie Čiurlionį, “herojų įžadus daigina”, tebėra gyvi — jie “vien gyvą gyvenimą siaudžia” (p. 87). Kovoje už laisvę, jie savo kraujo auką lietuvaitei “kraitin įrašė” (p. 89). Dėl to ir tiems karžygiams žadamas toks pat nemarumas, kaip Dariaus ir Girėno žygiui ar Čiurlionio vizijoms. Dėl to ir dabar prisimintinas ne tiek liūdesys ir gedulas, kiek pasitikėjimas naujo rytmečio saule, kuri po tamsos atneša šviesą, kaip po nelaisvės gimsta laisvė, po kančios ir skausmo ateina išsivadavimas:

*Jauni broliūžiai, kaip jurginai nuskinti!
O gyvenimas gyvas — jų giesmė nemari!
... Ant kapo žibuoklių žiedlapiai krinta,
Tu sopulį ašarom į velėną žeri...*

*Ak, ne aimanų, gėlų šiandien, sesule,
Ne liūdnumą širdy — ryto saulę svajoki:*

Studentų Humanitarų D-jos Literatų sekcija 1928. I. 29

Iš k. 3 eilėje: L. Skabeika,
P. Orientaitė, J. Pauperas,
Anglickis, Lapienis, Rutkūnas,
K. Žievys, P. Gintalas, J. Petru-
lis, P. Jonikas, Pauliukonis,
P. Morkūnas, B. Kiaunė.
2 eilėje: Gračiūnas, A. Krausas,
E. Grigonytė, P. Nevardauskas,
G. Tulauskaitė, A. Miškinis,
Ulianskis, Kazlauskas.
1 eilėje: Laurinaitis, Razma.

D. TARABILDIENĖ PAVASARIS

*Sekminėse dosnūs beržai tekina sulę,
Ir žiogučiai pievoje grodami šoka!*

Nors gamtos gyvenimas eina savo keliu, bet ir jis po žiemos žada vasarą, o karžygių kančia ir mirtis virsta nemariąja giesme — amžiais atmintina legenda.

Kaip ir kiti Petronėlės Orintaitės kūriniai, taip ir šios poemos pasižymi žodingumu, posakių vaizdingumu, naujom stilistinėm priemonėm. Čia randi tokius posakius, kaip troški širdis, gaili grauža, žėrutinis skliautas, pastogės glėbsnys, vilkato akmuo, juostos raibaraštės, vaivadryžės drobės, pinkliai narstyti, nėščiai apgirdyti, Neptūnas rūščiakaktis, gaidys gerklingas, ir dar daug, daug panašių stilistinių puošmenų, kurių vienas bus lengviau atsekti, kitoms reikės žodyno pagalbos, o dar kitos bus autorės sukurti naujadarai, būdingas jos kalbinio išradingumo ženklas. Nors kai kam, ypač jaunesniesiems skaitytojams, ne vieną žodį ar posakį bus sunkiau išgliaudyti, bet vis dėlto tai bus autorės kūrybingo stiliaus savybė, tam tikras jos kūrybos lobis. Petronėlė Orintaitė žodingumu gali drąsiai eiti lenktynių su kitu žodingu mūsų rašytoju — Pulgiu Andriušiu, kurio raštuose, anot Pr. Naujokaičio, būdingi žodžiai „liejasi į ištisinį vaizdą, į sudėtingą melodiją, į spalvingą tapybinį piešinį“ (Lietuvių literatūra, t. IV, P. 81), tad panašiai kaip ir Petronėlės Orintaitės kūryboje.

SEKMINIŲ ŠVENTĖ

(Iš „Viltrakių Vaikai“)

BALĖ VAIVORYTĖ

Iš tiesų, kad rainos, kad mielos pavasarį pievos! Jauni žalumynai, margais atspalviais išsiklęstę, už dangaus žydrynę vaiskiau žibuliuoja.

Štai vienur pasipylė geltonuoti sultingos pienės, o riebios, net prakaitu drėgnos. Auksines galvas tamszaliame kilime pakloja ir — spindi, šypsniais mirgina nuo tolo, rodos, ir saulės giedrumą nustelbia...

Žemiau, palomyje, išstybsta rausvai baltutės miegalės, naktinai apsiblausę, bailiai nedrąsios. Netoliese, jų kaimynystėje, sukeroję snaudalės — o, tos kur kas išdidesnės; pečius atskėtę, lyg puikybe pakaustytos ponios. Lyg jų rausvos kepurės tikrai karalaičių vertos.

Čia pat kankaliuoja mėlynukai varpeliai. Šie laibučiai žolynai visai draugiški, o ir pamaldūs — visą gyvūniją mojuoja klauptis ir giesnoti begalinę angelų litaniją...

Žvangučiai, kariūniškai stangrūs ir kresnai šakoti, pavydžiai gožiasi kitus želmenis praviršyti. Betgi anų rausvuolių toli nepasiekia. Ir pagaliau savo žvairas spangeles vėl žemyn gręžia, viliasi bent linksmyjų pieinių garbei prisigerinti. O apygelčiai snapukai žiojasi ir žvaga dūzgena, kad nors tuo sausu triukšmeliu savin kitų akis atkreiptų.

Rimčiausias tai vėdrynėlis. Tie smulkūs žiedukai bei siauri lapelyčiai jokių prašmatnumų nepaiso. Tik liekno stagaro šakotumu vis tįstelia viršun, kad erdviau vietos paliktų mažiems augalėliam, kurie, nors gana dailūs, bet be koto — nejėgia pakilyn stiebtis. Jie vien glaustosi prie pilkos velėnos ir tvaska šilko švelnumo skiautikėm, žėruoja mažutyčiais, lyg musės sparnas, žiedužiais. Ir jie geidžia gyvuoti, saulėtumu skanintis...

* * *

Jau nuo Velykų vaikai nužvalgstė vešlią pievą Sekminėm. Netgi tėtę talkon atsivedė — visi urmu nusprendė: tebus šitoji, ties žiemkenčių kviečių dirva. Čia taip nuošalu, niekas nenušliaužos ir nenutryps. O tenai prie vasarųjų lauko, kur dar bulves sodins, kur linus vėlybai užakės — gali arkliai kanopom purvinai

nupėduoti, akėčias pravilkdami nudarkyti.

Sekminpievė visiems namuose nemaž rūpėjo. Tai ženklas ypatingos pavasarinės šventės. Galvijam kartą metuose pasmaguriauti lig apsirijimo, irgi vaikam pasididžiuoti.

Tai vienintelė diena, kuomet ir neganantieji vaikai ar paaugliai gauna teisėtą, nenuginčijamą, pilną. Jaunųjų algos diena! Ir šia proga jiems duodami nebe koki surūdiję dvikapeikiai, kaip už batų nuvalymą ar krivulės nunešimą, bet būtinai — sidabriniai!

Kas vienas turėjo po nuosavą dėžutę, kame krovė savo santaupas. Ir Sekminių sidabrinukai būdavo pats brangusis indėlis. Popieriniai pinigai nėra pernelyg gerbiami — juos reikia saugot nuo pelių, net nuo kačių, kad neapgraužtų.

Jau daugel kartų vaikai bėgo sekminpievės apžiūrinėti: ar tikrai pati gražiausia iš visų pievų? Kokių žiedų jau raibuoja? Ar greit visa kaimenė čia prisisotins?

Oho! Per savaitę jos nenuganysi, — tvirtai užrėntė Pilius, ir visi grįžo patenkinti.

Šešadienį niekas nebėjo į laukų darbus — užteko triūso namie į valias. O ir šiaip jau, prieš didesnę šventę — nemažas subruzdymas. Moterys vėdina ir valo trobą, sklaisto raštuotus audeklus ant tvorų. Viduj graibo iš kampų voratinklius, mazgoja viską. Šveičia stalus ir kėdes, o sienas kuo norint naujai papuošia, gėlių prikaišo.

Vyrų panaši prievolė kieme: taiso aptvarus ir pinučius, išklibusius vartus. Glotniai nugarėbuoja takus, patrobais anei žagarėlio nelieka. Ir tvartus švariai pakreikia, tegul ir gyvulys pajus pavasario šventės jausmą.

Tėtė nusivedė vaikiščius į jaunuolyną: girdi, būtina kai kokia šaka praretinti, pertankiai sulapoję, nė tinkamai augti neišsitenka. Bet vaikai žinojo — ne praretinimas dabar čia rūpi. Tiktai ko lapuočiausių šakagalių parsivilkti trobos ir klėties apkaišymui.

Simas su skerspiūve, kiek pasilypėjęs arba ir nuo žemės pastybęs, pripiovė tų vėsiais lapais klestinčių šakaičių nuo įvairių medžių. Paskum glėbiais visi gabeno pasipuikindami, kurio sunkesnis pluoštas, kurio gardesnis kvepėjimas.

Berželių laibos, lengvutės atžalos ir metūgės, grakščiais lapeliukais kirbančios, itin pritiko trobos vidui papuošti. Tuoj palubė sužaliavo kaip miško padangtė. Ir tapo skaniai kvapu, sakytum, kaip per Zolinę prieš altorių klūpant.

Gonkas aptaisė taip pat vešliais šakočiais bei ūgliais, dar vinutėm prikalinėjo, idant vėjas nenuplėstų šalin. Čia jau nieko beveik nesimatė, vien šermukšnių ir liepų lapija, vainikais vingiuojanti, o nuo lėkšto stogelio

žemyn srūte sruvo sruoginės garbanos. Net anga susiaurėjo, gonkose dvilksnojo prietema. Bet buvo gražu, visi stoviniavo linksmi, neatsigėrėdami: tai nebe prieangis, o išklestinta vestuvinė nuotaka!

Mergaitės dar suraizgė įvairių pyniavų, vis įterpdamos po baltą leliją arba raudongalvį bijūną. Aprietė pastogę ir duris, artutinius langus — namai tapo puošnūs ir šventiški.

Kai kam norėjosi bemaž dainuoti, taip smagus ūpas užsiautė, bet — su dainom ir žaidimais ar kokiais skrybavimais reikėjo laukti po Sekminių sumos...

Piliukas — jisai gi šįmet ganė galvijų bandą — paskirstė vaikam karves ir veršius. Kiekvienam privalu savąjį apdailinti žiedais, kad rytą visų ragai žydėtų žydėtų...

Tai nebuvo lengva. Jie lasinėjo pievose visokias gėlytes (darželio žolynai čia netiko), rinko rieškėm ir į sterblaites ir — darbavosi. O mokėk rišliai suregzti, kad karvėm galvas maskatuojant pinikai neiširtų ir vainikai nenubyrėtų. Tad daug pumpurų, kad ir gražių — nužiro pakojin. Buvo kotas pertrumpas arba trapus, tuoj lūžtas, vos pynėn palenkus.

Dangutei, vajetus, kad puiku: štaigi, paskirta ir jai karvaitė! Jau senoka ir sukunkusi, nebe greita, bet todėl — suvis nepikta. Gali snukį glostinėti ir už ausies patempt, gali ramiai vainiką prisegt — nė kiek nesispardo ir nerūstauja.

Iš vakaro vaikai skubėjo į gultus nerti, kad bent mažumytį pramigtų lig vidurnakčio. O vos žara ties Banio beržynu paslinks į rytus — dar neprašvitus tėtė pakels abu ganytojus.

Rūpestis knieti — ko anksčiau gyvulius į sekminpievę išginti! Dieve neduok, spirgučiu suspirgti! Visiems metam paspirgėlio vardas liktų — gėda Viltrakių kiemui...

Vyrai, šaukštus padėję, tebekriošėjo prie stalo, minėdami kokius juokelius ar rytdienos pramogas. Kvatojo nerūpestingai — savaitgalį smagus ūpas, kad nereikės ryt anksti keltis.

Pro vyšnių sodą dar ryškiai rauda saulėleidis. Pailguotiniai debesų ruožai draikėsi, lyg raštuotų sijonų spalvingi dryžiai. Gelsvi atspalviai reiškė rytojui giedrą.

Būtų gana smalsu vaikam nors puse akies dirstelti ir į mergų pramonės Sekminių išvakarėse. Bet nedrįso ilgiau gaisuoti: šišinaktis svarbi, kaip užburta, o tokia trumputė!

Uršulė su Gražina basos nušnarėjo pro obelis — tuoj pasigirdo liepte vandens skalavimai. Juodvi, kaip visada, kojų plautis nukrykštė pasidainuodamos. Bet Simas matė: prisipinta irgi pinikų, gerokai gražesnių ir saldžiau kvepiančių, negu tie karvėm ant ragų uždėlioti.

PAVASARIO

PRADŽIA

Ir aišku, merginos, patyliuku niūniuodamos, negailės tuos gėlių gražumynus paleisti didžiojoje kūdroje plukdytis. Svajingai vingiuos posmą po posmo, ilgai, ilgai žiūrės, kurion pusėn banguolės neša žaliaplį vainikėlį... O tasai niūniavimas, tų dainų lyliavimas — droviu ilgesiu nuaidės alksnyno pašakėm ir aplinkinėse javų vagose... Mergiška svaja ridensis tvenkinio paviršium, ribuliuos tolyn — taip širdį virpinamai, taip švelniai, kaip Stiklių Kastantino smuikas...

Vos po vidurnakčio, dar nežėravo nė aušros pašvaistė rytuose — Piliukas su Vyteliu jau raliavo ginė savo apkaišytas gražuoles. O jos keistai muistėsi ir ausis piktokai styrino, ragus kratė, tarsi nenorėjo pripažinti savo šventės. Gal būt, ir perankstyba ganiava nepatiko.

Aplapotos treprojo ir dvi senės avys, ėriukus pašonėj vedamosi — Ragė ir Vilė. Taipogi šnairavo į šalis ir luzgino galvom: kas čia per painiava jom kaktą užraigė?

Bet vos pasiekė jokio ėdruonio šnipo dar nepaliestą

sekminpievę, gyvuliai bemat užmiršo visus vainikų nepatogumus — taip sumagino minkšta ir gausi žaluma. Taip čia buvo derlu ir kvapsninga... Iki kelių įsibridę tuoj glemžė čiukšnojo žalėsių pašarą, kramtė žolių žiedukus godžiais kšniais, mažne vis lenktynėm smagindamies. Girdėjosi tik plėšiama žolė ir grobštus galvijų šniokštavimas. Protarpiu koks bailus ėriukas subliūdavo...

Pirmučiausia ganeivos įsiklausė visom pusėm:

— Dar niekur nieko... Negirdėti! Mes — tikrai pirmutiniai! Išdidūs ir džiaugsmingi, tučtuojau pradėjo savo muziką... Abu nykščiu prie smilių draugėn prigabus darėsi tokia lyg tūtelė, o pro trikampės angos galą lūpos atkakliai pūsčiojo savotišką gaidą: tu tūū tutu tūūū! tu tūū tutu tūūū!... Arba sykliais grojo vien mažylis pirštus burnon sukišę — skardas tuomet plito ypač spiegliai, nešėsi per kelių sodybų laukus, per kelis kaimus...

Ši Sekminių ganiavos tralionė — beveik nuobodi tuo

vienodu tūtavimu. Betgi sklinda ryškiu skardumu palei rasotas pievas ir javo viršugaliais — toli, toli girdima švento ryto tylumoj...

Šiaip kasdien piemenukai daug įvairiau švilpynėm arba rageliais pagroja. Tačiau Sekminėse ši tolyginė gaida — privali visų ganytojų lenktynėm.

— Klausykis, Valaičiukas išsiginė! — ištraukęs iš burnos pirštus Pilius atsikvepia. Tikrai, ten nuo upelio, pro priešryčio drėgmę — atalma, atidundena ta pati rylionė: tū tū! tutu tūū!... Ir abu Viltrakiukai, ausis atskliautę, siurbia nuo tolo atsuokiančius garsus...

— Jisai bus antras...

— Ogi va, ir Stanaičių Stapis... — nukreipia nosį link Beržupių Vytelis. Kiek atilsinę lūpas ir plaučius, vėl dumia tūtuoja nuosavų pirštų grojynę, kad visi aplinkiniai išgirstų... Kad žinotų, jog juodu ne spirgučiai, nepavėlavo keltis... Patys pirmieji!

Aai, kadgi ganyt šiandien lengva! Kaimenė jau rambiai čiaupsto sočią vaišę, be skubos ir be pavydo, gan greit pirmutinį alkį užkimšę. Tai piemenys gali sau dairinėtis į ryto žaras, į šešėliuose niūksančias sodybas. Į tiesiom lysvėm suškuotus pasėlių dirvonus.

Jie mato, kaip viena po kitos nugęsta žvaigždės. O paraudęs dangaus ruožas ties Keručio kluonu platėja ir kyla — lėtai, beveik užčiuopiamai eina šviesyn. Aušra nuauksina padangę, gimstanti diena skleidžiasi ir švinta, lyg tolimo gaisro pašvaistė... Sodybose pamažėle išsiskiria medžiai, pasirodo Želvio gandra-lizdis ąžuolo viršugalvyje. Puidoko malūnas kyستelia sparną. O ganeivų grojimą galop ima stelbti geresni giesmininkai — sparnuoti čiulbuoniai.

Vyturis pats pirmas sucyručiuoja aukštybėse, debesų soste įsisėdęs. Jo giesmių gailus aidėsyp varpeliais liejasi nuo padausių, tartum orą šlakstantis palaiminimas...

Plėst pakyla pempė, grubiai aiktelia "gyvis!". Vikruolės kielaitės ima purpsėti šen ten, dar lyg bėgštaudamos, pažemėm švysčiodamos.

Žiūrėk, ir alksnynas nuo tolo atgyja skambiais giedojimais. Net margaskvernys genys pradeda savo darbingą stuksenimą, užmiršęs šventės poilsį. Goduolių varnų pora storai kranksi, knisliai žvalgosi kokio nors pusryčio.

Ogi žvirblaičiai kad jau čiūžauja būriais panamėje, striukai čypsėdami. Nuskėtrauja ir šarka keršasvarkė — pusė balta, pusė juoda, lyg išėiginė vyrų apikaklė.

— Klausykis, gegutė sukukavo, ten nuo klevyno! — mostelia Vytas broliui, stypsiančiam kitapus kaimenės. — O mes nė dvylekio neįsidėję...

— Ašen anądien jau girdėjau. Kišenėje tebuvo dvi sagos ir duonos perdžiūvusi kriaukšlėlė... Toks bus

pelnas man kiaurus metus...

Priganę lig soties, pargena juodu priešpiečiais raliuodami namo. Karvės rambiai pėduoja link priedaržės patenkintos, jau kupiniais tešmenim. Ir be paliovos kramsnoja skanų sekminpievės pašarą. Vainikuotos kaktos pagarbiai atkragintos, lyg marčios žengia vestuvių palydoj.

Paskui jų uodegas įkandžiu glaustosi bailės avelės, stripuliuoja bukais žingsnyčiais. Ir jų apščiai prisiskabyta ankstybos, rasotos užkandos. Dabartės mielai pasnūduriuos vieną kitą valandėlę sausame šiaudų guolyje.

— Sveikučiai drūtučiai, mano geri ganytojai! Karvutes pieningas palepinot... Eikškit ir patys pasivaišinti, — giria šnekina mama nuo priedurio. Ir tuoj ima dėlioti skanumynus. Ypač vaikus goslina jų mėgiami varškėčiai su grietine, keptos spurgos ir kitkas.

Pamažu susirenka visas jaunimas — nuo didžiausio lig mažiausio. Pilius pasipūtęs, didžiuojas pirmenybe — mūsiškiai patys pirmieji sekminpievėję užtūtavo... Ir visiem smagu dėl tos garbės. Tėtė išsiima slidžiai nudi-lintą, seną piniginę, blizgančiu spragtuku užsegamą.

— Kuriam dabar pirmiausia? — jo atpleiktoį saujoj jau spindi sidabriniai. Priešakin tuoj išbruzda Pilius, drąsus ir užtikrintas. Bent didvyris! Už jo Vytelis, truputį sumišęs, kad reikia imti uždarbį. O jam visai nerūpi, kad vyresniam broliui gal teks daugiau...

Po juodviejų gauna ir mergaitės. Tokia čia mada, ganę neganę — vaikų šventėję nė vienas nebus aplenktas.

— Judvi nors vištas ir antis gerai rykštēm ganykita, — šyptelia pro rusvą usą tėtė. Rožytei lyg drovu, suvis nepiemenavusi, o ima pinigą. Ir jai dingt — kitąmet būtinai kelsiuos prieš aušrą su kitais, avutes ginsiu! Tik vidurnaktį, tur būt, sunku iš lovos verstis...

Dangutė visaip kraipo savo pinigėlį — baltą dešimtuką. Vaje, kad bus smagu pažaisti! Jai puiku gauti sykiu su visais uždarbį, kaip didelei. Tačiau pirktis ką nors — dar neišmano.

Su mažiais eilėn stojasi ir Gražina, nors iš pusmergių jau bemaž išaugusi. Kalėdose tik svetimiems algos klojamos, tai saviškiui darbininkui bent per Sekmines užteikiama. Gražina nė kiek nesididžiuoja piemenų šventėje pačiupti porą didelių pusrublių, taip nuo mažumės įpratusi. Juoba, kad ir tie piemenys čia — savi broliukai, mylimi ir geručiai, nors toki nenuoramos, išdykę lakstūnai...

— O tu, Simai? — paskiausia tėtė žvilgteria į jį, durų atbrailos atsišliejusį, šermukšnio lapu bežaidžiantį. Vaikinas atsiliepia tyliai, lyg nenorom:

— Nereikia man, tėtė. Jums bus mažiau išlaidų...

Visi sužiūra nustebę, o jisai, kone susigėdęs to savo

išsišokimo, nūneria akis į šermukšnio lapuką.

— Kaip tai — pinigų nereikia? — nesupranta tėtė.

— O... kam man jų? Iš tikrųjų... — atrodo, sunku pačiam Simui paaiškinti savo mintį. — Ką tik reikia, jūs man nuperkat visada. Tai kam dar atskirai saugosiu tuos pinigus, tik kišenei sunkenybė. Bereikalingas rūpestis būtų...

Dursto jį vyzdžiais visi netikėdami. Lyg tik juokauja ar ką. Be abejo, ne lengva patikėti, kad pasauly atsiranda žmogus, kuriam nereikia pinigų. Šiaipjau gana išmanus vyrukas, tas Simas.

— Šitas jūsų vaikas perdaug geras, — prašneka nuo priedurio šluboji Baukuvienė. Ji ką tik čia užėjo pro užpakalines virtuvės dureles. Anądien mama jai pažadėjo per Sekmines į miestą nuvėžinti.

— Kokis čia gerumas, kad pinigų nenori, — pertaria tėtė beveik nepatenkintas. Jam visada malonu vaikus apdalint baltais sidabriniais. Ir matyti, kaip jų akutės džiugiai nušvinta, godžiai glemžiant saujon savo pelną. Geriau duoti, negu imti, kaip žmonės sako.

— Simukas, regis, ne toks, kaip kiti, — tebetvirtina Baukuvienė, pasiverždama po kaklu melsvai lašuotą skepetaitę. — Bet jeigu bus perdaug geras, ilgai negyvens. Visada taip būna. Dievulis pasišaukia... Blogų — niekam nereikia, o gerutis kūdikis — neilgam šioje ašarų pakalnėje vargti... Angelu išskrenda, Dievo daržuos lelijas laisto...

Na, seniai visiem žinoma, jog Baukuvienė — didelė maldeiva, vien apie dangų su angelais betavaruojanti. Ir jos žodžių niekas širdin nesideda. Ar maža tokios senmočės tuščių niekų priposteringauja. Jom pačiom giltinė jau šiaupus vartų dalge graso, tai apie aną pasaulį nuolat ir pleperuoja...

O Simas dar galutį amžiaus pagyveno — sulaukė dvidešimt ketverių metų...

Savanoriu į jauną Lietuvos kareiviją išskuodęs — nepakėlė vargdienio kareivėlio duonos... Kad teko veik plikom rankom užpuolikus nuo visų pusių grumti... Bet Laisvės Žodis, lyg senovės gabijos liepsna, jį nešė į pirmąsias eiles... Ir lūpose sklendeno daina apie geležinio vilko gausmą paneriuos, apie Gedimino Vilnių... Deja, perjaunas turėjo padėti į šalį savanorio kepurę...

Bet jo žvilgsnis buvo šviesus, kai paskutinį kartą žvelgė į nusileidžiančią saulę ties tėviškos alksnynu. Jautėsi laimingas, ne veltui gyvenęs. Ir Lietuvą prisikeliant regėjęs...

Visi kaimynai apgailėjo jaunuolį savanorį, graužiom raudom nuraudojo... Balsingom giesmėm su litanija nuskardeno ilgu keliu — į Meistų smėlyno kalnelį...

LEONARDAS ANDRIEKUS

OBELAITĖS

*Šį rytą obelaitės,
Kaip Dievo Kūno eisenų mergaitės,
Su baltomis suknėlėmis
Ir su vainikais ant galvų,
Subėgo vėl į mano sodą
Nuo klonių ir kalvų.*

*Žinau, kodėl subėgo
Per lietu, šalną, sniegą —
Jos Viešpaties takus žiedais barstys,
Ir siaus pražydusia pūga
Visa būtis.*

*Paskui atgimęs rytas,
Žiedams rasa apkritus,
Saulėtekio monstrancijoj iškels
Tave,
Ir subanguos šilų giesmė
Šventa srove.*

*Jos tokios mielos, mielos
Tos baltos obelėlės —
Žiedų barstytojos ant Viešpaties
takų. —
Ir man pražydusioj pūgoj
Tylėt sunku . . .*

JADVYGOS CHADAKAUSKAITĖS-TŪBELIENĖS

JAUNYSTĖ

J. NARŪNĖ

Jadvygos tėvas Antanas Chadakauskas buvo dvarų valdytojas. Jis valdė Gavėnionių, Rimkūnų ir Klausūčių dvarus. Gavėnionių dvare gyveno jo šeima. Ten gimė visi šeši vaikai, iš kurių užaugo keturi: Romanas, Sofija, Tadas ir Jadviga.

Gavėnionių dvaro gyvenamasis namas buvo senoviškas, daugiau dešimties kambarių. Priešais namą buvo didelė apvali klomba, kurioje pavasariais žydėdavo alyvos. Ten motina Marija Chadakauskienė sodindavo gėles. Jos rankomis gėlėmis apsodintas buvo visas dvaras. Nuo priekinės klombos vidurio ėjo keturi takai į keturias puses; vienoje pusėje prie tako augo sena kriaušė. Aplink jos storą kamieną glaudėsi jaukūs suolai. Ten, po ta kriaušė, mėgdavo sėdėti abu Chadakauskai, ir žiūrėti, kaip žaidžia krocketą jų vaikai. Kartais ir tėvas prie jų prisidėdavo.

Palei dvaro sodą ėjo milžiniškų lapuočių alėja. Ji buvo tamsi ir vėsi dėl nepaprasto medžių aukštumo. Mažoji Jadvinytė mėgdavo ta alėja vaikščioti. Ji ten pajusdavo savo, lyg vabalėlio, mažumą, pažvelgusi į medžius, keliančius savo viršūnes į dangų. Už namų buvo senasis vaisių sodas, o kitoje kelio pusėje – jaunasis sodas. Gavėnonyse vaisių niekada netrūkdavo.

Motina Marija buvo labai gera šeimnininkė. Namų ūkį ji tvarkydavo pati. Ūkiuose buvo 50 melžiamų karvių. Pieno melžimą ji visada prižiūrėdavo tikrindama, ar pildomi jos duoti higienos reikalavimai.

Vaikai dažnai eidavo į kaimyninį Rimkūnų dvarą karvių melžimo metu. Kiekvienas aplankydavo jam skirtą karvutę, ir gaudavo atsigerti šilto, vos pamelžto pieno. Vaikus atlydėdavo septyni dvaro šunys. Ir jie gaudavo didelį bliūdą pieno, kurį apstoję išlakdavo. Tadukas turėjo du medžioklinius šunis, su kuriais mėgdavo eiti medžioti. Jie gyveno sykiu su kitais dvaro šunimis-sargais.

Tėvas Antanas buvo apylinkės šviesuolis ir švietėjas. Jis mylėjo žemę ir ją rūpestingai kultivuodavo. Savo raštinėje priimdavo kaimynus-ūkininkus, duodavo

jiems patarimų ir sėklų. Jis įsteigė ūkininkams savišalpos bankelį.

Jį pastoviai raštinėje lankydavo dvaro “paktorius” žydas Naichas. Jis pirkdavo dvaro pieną, galvijus, grūdus, paukščius, linus ir t.t. Kai Naichas važiuodavo į Mintaują, kur mokėsi Romukas ir Zosė, nuveždavo jiedviem lauktuvių iš namų. Tas “paktorius” ilgainiui tapo Chadakauskų šeimos draugu.

Tėvas buvo labai demokratiškas. Sykį Tadukas įžeidė savo auklę Gendrutę. Tėvas jam liepė auklę atsiprašyti ir pabučiuoti jos ranką. Vaikas, ašarodamas, šaukė rankos nebučiuosiąs. Tėvas jam ramiai aiškino, kaip auklė Gendrutė jį rūpestingai auginusi, kad ji Taduką labai mylinti, ir jai esą graudu dėl įžeidimo. Aprimęs, berniukas nuėjo pas auklę, ją atsiprašė, pabučiavo ranką ir pasižadėjo būti geru.

Senoji Gendrutė (jos vardas buvo Gertrūda) nemokėjo kitos kalbos, tiktai lietuvių. Dėl to ir mažieji vaikai — Tadukas ir Jadvinytė-Gendrutės globojami, išmoko pirmiausiai lietuviškai. Tėvai tada irgi vaikus lietuviškai kalbindavo, kad jiems “nesusimaišytų kalbos”.

Antanas su žmona Marija gyveno darnų šeimos gyvenimą. Darbininkams ir tarnaitėms jiedu buvo humaniški. Samdiniai pas juos išbūdavo ilgiau, nei sutartą laiką. Tarp šeimnininkų ir darbininkų nepasi-taikydavo rimtų nesusipratimų.

Jaunystėje Antanas Chadakauskas turėjo vežėją Grybą. Kai ponas ir vežėjas vėliau sukūrė šeimas ir augino vaikus, Jurgis Grybas norėjo, kad jo vaikučiai būtų pakrikštyti tokiais pat gražiais vardais, kaip ir pono Antano. Jam prašant, Chadakauskai netik davė sutikimą, bet buvo ir Jurgio vaikų krikštavėliais. Vėliau abiejų šeimų vaikai drauge žaisdavo ir mokėsi. Gabioji Jadvinytė visus mokė skaityti ir rašyti. Dvaro virtuvėje stovėjo didelis stalas, ten ir vykdavo pirmosios vaikučių pamokos.

Visi vaikai labai mylėjo savo motiną Mariją. Sekan-

čiose eilutėse cituoju Sofiją Chadakauskaitę-Smetonienę, kuri jautriai, su didele meile atsimena savo motiną: "...Vakaras. Mes, vaikai, jau gulime savo lovėlėse. Tylu, ramu. Tarp mūsų lovų galvų gale sėdi mūsų motina ir laukia, kol sumigs vaikai. Ji sėdi ir tyliai kalba rožančių. Ji meldžiasi už mus. Dažnai nakties metu išbudusi, matydavau, kaip mano geroji motina vaikšto apie mūsų loveles ir klausosi, kaip mes alsuojame, pilna rūpesčio ir baimės, ar neserga kuris vaikų... ...Prisimenu Kūčias ir jos brangių rankų papuoštą eglaite. Prisimenu Velykų stalą, jos rūpestingai paruoštus skanėstus ir jos džiaugsmą, kai mes, vaikai, gardžiai valgom ir linksmi apie stalą šokinėjam... ...Prisimenu, kai grįždama iš mokyklos atostogoms, jau iš tolo matydavau motinos veidą, žiūrintį pro langą... ...Tą dieną jau daug valandų ji praleido prie lango, žiūrėdama ton pusėn, iš kurios turi pasirodyti vežimas, atvežantis jai jos vaikus."

1905-6 m. revoliucinis judėjimas ir streikai palietė visą Lietuvą. Tuo metu pagarsėjo socialistas Vincas Mickevičius — Kapsukas, kurs keliavo iš dvaro į dvarą, organizuodamas darbininkų streikus. Kai Vincas Kapsukas atvyko į Gavėnionių dvarą, policija jį sekė. Dvaran atvyko pats policijos "ispravninkas" su svita — būriu kazokų. Kapsukas, apsirengęs darbininko rūbais, nesiskyrė iš minios. Policija išrikiavo darbininkus eilėn. Vyresnysis, laikydamas Kapsuko fotografiją rankoje, paprašė Antaną Chadakauską eiti kartu. Eilės gale prie didelės šiaudų krūvos stovėjo Kapsukas ir rūkė. "Ispravninkas" ėjo tiesiai į jį. Tada Antanas Chadakauskas smarkiai suriko ant Kapsuko: "Jonai, kiek kartų tau sakiau, kad prie šiaudų negalima rūkyti! Eik toliau nuo čia." "Atsiprašau, Ponuli, dovanok, aš neberūkysiu," ir greit nuėjo į šalį. "Ispravninkas" pamanęs, kad Kapsukas buvo dvaro darbininkas, toliau tikrino kitus darbininkus, ir, žinoma, Kapsuko nerado. Taip buvo išgelbėtas studentas Vincas Mickevičius-Kapsukas nuo kalėjimo, o gal ir mirties.

Gavėnionių dvare vaikus mokė lietuviai mokytojai. Pirmasis jų buvo 8-tos kl. mokinyš Antanas Smetona. Jis ruošė vyresnįjį sūnų Romaną Chadakauską į Biržų gimnaziją. Jaunesnįjį sūnų Tadą gimnazijon ruošė studentas Antanas Didžiulis. Vėliau Tadą ir Jadvygą mokė Povilas Gaidelionis. Jį vaikai labai mylėjo, ir jis tapo namų draugu. Jis abu vaiku pasisodindavo ant kelių ir jiems rusiškai uždainuodavo: "Tam za lesom, tam za lesom razboinički sediat". Vaikai mėgdavo jo pamokas, jų nereikėdavo raginti mokytis. Jadzytei likus vienai, ją gimnazijon ruošė mok. Jurgis Čiurlys. Tačiau ryškiausiai vaikų atmintyje ir širdyse išliko Gaidelionis. Jis, atvykęs į Gavėnionius, apsimetė nemokąs lenkiškai,

ir tiktai lietuviškai su visais kalbėdavo. Jis liet. kalbą gerai mokėjo, buvo Vilniaus gimnazijos liet. kalbos mokytojas. Jis gerai mokėjo lošti preferansą, tad vakarais su Antanu Chadakausku sėsdavo prie "žaliojo stalelio". Sykį A. Chadakauskas važiovo į Karpių dvarą kortuoti, ir vežėsi su savim mokytoją Gaidelionį. Karpių salone paaiškėjo, kad Gaidelionis puikiai kalba lenkiškai, dar gi geru akcentu. "O, tu šelmi, — juokėsi Chadakauskas, — tu gi man sakei, kad lenkiškai nemoki" Visiems mokytojas padarė staigmeną. Povilas Gaidelionis buvo gabus kalboms. Vokiečių okupacijos metu jis buvo vertėju iš vokiečių kalbos Žemės ūkio ministerijoje.

Revoliucijos metais Jadvintė lankė Mintaujos gimnaziją. Susidraugavusi su žydaitėmis ir latvaitėmis, prisiklausiusi socialistinių kalbų, tapo drąsia kovotoja, "svieto lygintoja". Apskrities viršininkui atvykus į Mintaują, ji buvo išrinkta klasės atstove įteikti skundą apie gimnazijos direktorių. Jadvintė buvo labai išsigandusi ir mažai teatminė, ką ji tam viršininkui kalbėjo. Po to įvykio gimnazijos direktorius pranešė tėvams, kad atvyktų atsiimti dukters. Atvykę tėvai jos nebarė, pasiėmė ir parsivežė namo. Tada tėvai ją išsiuntė pas tetą Dokalskienę į Vitartų dvarą. Dr. Dokalskis buvo vedęs Marijos Chadakauskienės seserį Ceciliją. Jiedu augino vieną sūnų ir dvi dukteris. Jaunesnioji, Juzė Dokalskytė buvo baigusi gimnaziją ir apsiėmė paruošti Jadzę į penktąją gimnazijos klasę.

JADVYGA CHADAKAUSKAITĖ-TŪBELIENĖ

Daktaras turėjo didelę biblioteką ir Jadzė įnyko skaityti jo knygas. Daktaras juokaudavo, kad greit jo bibliotekoje pritrūks knygų, taip ji greit jas skaitydavo. Vitartų dvaras buvo turtingas, su dideliu parku. Viskas ten buvo gražu ir gera. Jadzė labai susidraugavo su savo mokytoja Dokalskyte, tačiau ilgėjosi namų, ypač savo mamytės.

Juzei ištekęs už Mykolo Malinausko (Šliūpienės brolio), Jadzė grįžo į Gavėnionius. Ten buvo gražaus jaunimo. Dvaran į svečius dažnai atvažiuodavo dailus studentas Domininkas Lapinskas. Jis dėvėjo gražią uniformą: mėlyną, su auksinėmis sagtimis ir mergaitėms labai imponuodavo. Zosė Chadakauskaitė buvo labai graži mergelė ir dažnai šokdavo su Domininku mazūrą. visi žavėdavosi jų gražiu šoku — jiedu dvaro svetaine skriste skrisdavo...

Abu jaunuoliai įsimylėjo ir po atostojų vienas kitam rašinėdavo meilės laiškus. Korespondavo jiedu slapta, niekas apie tai nežinojo. Zosė slėpdavo Domininko laiškus ant koklinės krosnies viršaus. Vieną kartą Zosė, laukdama apsilankančių draugių, nupirko pyragaičių ir juos padėjo ant tos krosnies virš laiško. Tadas pastebėjo pyragaičių dėžutę. Jos siekdamas, pagriebė ir laiškus. Saukdamas „Aha, čia Zosės laišakai“ bėgo per kambarius, o išsigandusi Zosė jį vijo, rėkdamas: „Atiduok laiškus! Atiduok pyragaičius! Užkliuvusi už lovos, Zosė pargriuvo. Laiškai pateko į tėvų rankas. Tėvai labai susirūpino, nes suprato, kad jaunuoliai ketina tuoktis. Zosei tada buvo 15 metų, o Domininkui 19. Taigi, vaikai. Išmintingi tėvai Zosės nebarė, nebaudė ir negąsdino, tik kreipėsi į Gabrielę Petkevičaitę, Zosės krikšto motiną, tada jau pagarsėjusią jaunimo auklėtoją — pedagogę, prašydami nuteikti Zosę apsimąstyti. Gabrielė pasikvietė Zosę pas save į Puziniškių dvarą. Ji Zosę įkalbinėjo, kad ji suprastų savo klaidą ir pati padarytų išvadą bei sprendimą. Vėliau Domininkui atvykus pas Chadakauskus, Zosė jam rimtai pasakė: „Aš už tavęs netekėsiu. Bet atsisveikinant noriu tave pabučiuoti.“ Motina, susidrovėjusi, išėjo iš salono, palikdama juodu vienu atsisveikinti. Tuo ir baigėsi pirmasis Zosės romanas.

Anot Jadzės, Zosė tikrai buvo labai graži jaunystėje. Jadzė jautėsi tikra Pelene prieš Zosę. Vėliau, jau studentaudama, Jadzė, pamačiusi kokį gražų papuošalą krautuvėje, pamąstydavo: „Tas tai tikėtų Zosei“. Iš Vitartų grįžusi į Gavėnionius, Jadzė, Jurgio Čiurlio mokoma, pasiruošė į šeštąją gimnazijos klasę. Tuo metu Zosė ištekęs už Antano Smetonos ir įsikūrė Vilniuje. Jadzė apsigyveno pas seserį ir švogerį, ir lankė Vilniuje privačią V. Prozorovienės gimnaziją. Ten ji ir baigė 8 gimnazijos klases.

Smetonų namai buvo lietuvių centras. Ten vykdavo susirinkimai, pasitarimai — pati pradžia lietuvių veiklos, drąsus nepriklausomybės siekimas.

Sulaukusi dviejų vaikučių, Zosė išvažiavo pas tėvus juos geresnėse sąlygose auginti. Dideliame Smetonų bute apsigyveno Tumas Vaižgantas, inž. Žalys ir Smetonos globojama Jadzė. Namie buvo tarnaitė. Ten pat buvo Vilties redakcija.

Kun. Tumas ir A. Smetona sirgino bronchitu. Gydytojas abiem liepė nustoti rūkyti. Sutarė: Vienam bus išduota 10 papirosų į dieną, kitam — 15. Papirosus jiems sąžiningai išduodavo Jadzė. Tumas vartuose jos laukdavo, pareinančios iš gimnazijos, ir karštai maldaudavo: „Kur padėjai papirosus? Duokš greičiau! Visą tavo kambarį išverčiau ir neradau.“ A. Smetona elgdavosi kitaip: kantriai savo davinio išlaukdavo, kol Jadzė jam juos paduodavo.

Pas Smetonus ateidavo Liudas Gira, „Vilties“ sekretorius. Jadvygos vardadienio proga jis parašė eilėraštį: „Linkiu... gražių veikimų ilgą eilę, ir, kad išrinkus vyrą gerą, pažintumei laimę ir meilę.“...

Jadvygai tebelankant gimnaziją, Vilniuje vyko Pirmoji Lietuvių Dailės Paroda. Joje dalyvavo liet. dailininkai: Staneika, Žmuidzinavičius, Varnas, Stabrauskas, Šileikis, Čiurlionis ir kiti. Jadvyga tada susipažino su M.K. Čiurlioniu. Jo paveiksai padarė jai didelį įspūdį. Supažindintas, Čiurlionis ją nusivedė į Štalio kavinę. Ten buvo biliardas, ir jis Jadžę pamokė žaisti biliardą.

Vilniaus lietuviai ruošdavo gegužines, piknikus, išvykas į gamtą — Verkius, Trakus ir kitur. Čiurlionis tuo metu nemokejo lietuviškai; liet. kalbos jį mokė Sofija Kymantaitė, jo būsimoji žmona. Vilniuje Jadvyga pažino ir daugiau įdomių lietuvių: Steponą Kairį, Juozą Kubilių — Dievo ieškotoją. Su juo Jadzė pasikalbėdavo apie gyvenimo prasmę, apie Dievą ir t.t.

Viename lietuvių susirinkime buvo iškeltas reikalus steigti kultūros klubą. Dėl lėšų stokos sunku buvo ką nors pradėti. Tada prabilo M.K. Čiurlionis. Visus atsiprašęs, kad turįs kalbėti lenkiškai, nes dar nepakankamai mokąs lietuviškai, tarė: „Klausau, klausau gražių idėjų ir kalbų... Mes turime savos puikios muziką, gražią, imponuojančią dailę, tokią didingą mūsų tėvynės praeitį, tiek daug puikių žmonių — patriotų... Ką ten bekalbėti apie butuko samdymą klubui: Mums reikia pastatyti didžiulius rūmus ant kalvos, ir visam pasauliui parodyti, kokia dvasinė galybė slypi lietuviuose...“ Jo ilga kalba padarė didelį įspūdį visiems susirinkusiems, ir jam ilgai plojo. Jadzė, Čiurlionio entuziazmo paveikta, ilgai neužmigo tą naktį. Svajojo,

skaitė knygą, kol pagaliau užsnūdo.

1909 m. baigusi gimnaziją, Jadzė atvyko į Petrapilį ir įstojo į Aukštuosius Bestuževo Kursus istorijos bei filologijos studijuoti. Ji nepraleisdavo paskaitų, gerai mokėsi ir sėkmingai laikė egzaminus. 1915 m. kursus baigė.

Studentaudama, Jadzė jau gerai, be klaidų, kalbėjo ir rašė lietuviškai. Ją pakvietė mokytojauti į Šv. Katrynos gimnaziją-dėstyti liet. kalbą toms moksleivėms, kurios norėjo išmokti lietuviškai. Suskirsčiusi jas į pradedančias ir pažengusias, jas uoliai mokė. Jos studentų tarpe tuo metu buvo ir Gražina Matulaitytė (Ranitienė), Vincentos Lozoraitienės sesuo.

1913 m. atvykusi į Petrapilį studijuoti, radau Jadvygą Chadakauskaitę jau arti kursų baigimo. Bestuževo Kursai buvo Vasilijaus saloje, labai toli nuo lietuvių bei lenkų lankomos studentų valgyklos Zabalkanskij Prospekte. Gal dėl to ten Jadvygą kartais matydavau. Ji tuo metu turėjo kontaktą su Petrapilio Liet. Komitetu nuo karo nukentėjusiems šelpiti, kuris buvo miesto centre, Baskov Pereulok. Minėto Komiteto organizatorius buvo žinomas liet. veikėjas Martynas Yčas. Šalia jo ten, kiek atsimenu, dirbo Tumas-Vaižgantas, M. Sleževičius, Juozas Kubilius, Liudas Noreika, Boleslovas Masiulis, Kazys Šalkauskis, A. Purėnas ir kiti. To Komiteto didžiojoje salėje prisimenu liet. studentų balių. Jaunimas šoko visokius šokius. Didysis mūsų mecenatas Martynas Yčas užsakė muzikantams

mozūrą. Jis šoko su Jadvyga Chadakauskaite pirmojoje poroje, diriguodamas šokį. Jadvyga labai dailiai atrodė, pasipuosusi ryškiai raudona palaidine. Yčas aiškiai mušė taktą. Jiedu abu atrodė įspūdingai.

Petrapilyje Jadvyga susitiko ir draugavo su Liuda Vienožinskaite juridinių mokslų studente. Liuda buvo labai temperamentinga, karšto būdo mergina. Ji ištekojo už labai ramaus, socialistinių pažiūrų kolegos Antano Purėno. Persiėmusi jo idėjomis, ji tapo socialdemokrate, bet savo draugės Jadvygos, nei savo sesutės Marijos, kuri studijavo odontologiją, savo idėjomis nepajėgė užkrėsti. Jadvygos draugystė su Vienožinskaitėmis nenutrūko. Ji pas jas nuvažiuodavo vasaros atostogų metu pasisvečiuoti. Savi namai po mylimos motinos mirties jai nebebuvo taip jaukūs. Antanas Chadakauskas buvo pirkęs didelį ūkį nuo grafo Tiškevičiaus su labai derlinga žeme Biržų apylinkėje, tai buvo Sebentiškio dvaras. Nors ten buvo geresni pastatai ir gyvenimo sąlygos bet šeimai ten nebuvo taip jauku, kaip Gavėnonyse. Netrukus, apsigyvenus Sebentiškėse, Marija Chadakauskienė pasimirė. Marija Chadakauskaitė-Chadakauskienė buvo tikra Antano pusseserė, vedyboms jiedu buvo gavę specialų popiežiaus leidimą ir palaiminimą.

Antanas turėjo tris brolius ir vieną seserį, vardais Zbignievas, Steponas ir Aleksandras. Sesuo buvo vardu Malvina. Ji ištekojo už dr. Leono Petkevičiaus, rašytojos Gabrielės tėvo. Petkevičių šeimoje augo trys vaikai:

L. LAGAUSKAS

VILNIAUS PRIEMIESTIS

Jonas, Leonas (vėliau tapęs gydytoju) ir Gabrielė. Gabrielė buvo tikra Antano Chadakausko pusseserė. Ji turėjo didelės įtakos visai Chadakauskų šeimai, ypač vaikams.

Mokslius bebaigianti Jadvyga dirbo pas profesorius Karejevą ir Tarlė jų seminaruose ir pasižymėjo gabumais bei darbštumu. Abu profesoriai ją rekomendavo Profesorių Tarybai, kaip daug žadančią mokslo pajėgą. Jai buvo pasiūlyta likti prie universiteto dirbti mokslinius darbus. Tačiau Jadvyga mokslinės karjeros atsisakė. Jai rūpėjo kuo greičiau grįžti į Lietuvą.

Gavasi diplomą ir susitaučiusi poros mėnesių pabėgėlės pašalpą, Jadvyga Chadakauskaitė nutarė važiuoti per Švediją į Vilnių. Apsistojusi Stockholme, ji tuoj ėmėsi žygių vizai gauti važiuoti į Lietuvą. Ji susirašinėjo su svainiu ir seseria. A. Smetona ir Jonas Basanavičius pasirašė garantijas jos įvažiavimui. Per trejetą mėnesių Stockholme Jadvyga intensyviai mokėsi vokiečių kalbos, kurią menkai temokėjo: vaikystėje ji buvo pramokusi prancūziškai. Jadvyga spėjo, jog prie vokiečių okupantų jai ta kalba labai pravers.

Stockholme ją globojo Jonas Aukštuolis. Sykį jiedviem bevaikščiojant po miestą, Jadvyga pastebėjo krautuvėje stiprius sušniūruojamus batus. Jie jai pasirodė praktiški ir gražūs, bet buvo brangūs. J. Aukštuolis ją ragino: „Pirk, jei patinka. Batai ne dvaras.“ Jadvyga nusipirko tuos batus, kurie vėliau turėjo patarnauti jos istoriniam žygiui.

Vizai atėjus, Jadvyga važiavo tiesiai į Vilnių pas Smetonus. „Gera, kad atvažiavai: kelias dienas pailsėjusi, vyksi į Berlyną“ – kalbėjo svainis.

Lietuvių Taryba buvo gavusi leidimą steigti naują liet. laikraštį vardu „Das neue Litauen“. Sunku buvo rasti laikraščiui tinkamą redaktorių, ką tik lietuviai pasiūlydavo, vokiečiai atmesdavo. Tada Taryba pasiūlė jaunąją Chadakauskaitę, neseniai tik baigusią mokslą. Vokiečiai sutiko priimti ją redaktorės pareigom tikėdami, jog ji bus klusni tinkamas įrankis jų tikslams.

Į Berlyną Jadvyga išvažiavo barono Friedrich von Ropp lydimą. Atvykusią baronas apgyvendino aristokratiškame pensijone, kuriame viešpatavo vokiškai nacionalistinė atmosfera, turinti padaryti įtakos jaunajai redaktorei. Žurnalo „Das neue Litauen“ raštinei patalpos buvo nusamdytos miesto centre, Kurfuerstenstrasse. Redakcijoje šalia Chadakauskaitės turėjo dirbti idealistas mažlietuvis Mykolas Ašmys. Jis buvo studijavęs keliuose vokiečių universitetuose ir puikiai mokėjo vokiečių kalbą. Bet netrukus Jadvyga neteko savo gerojo padėjėjo, gavęs džiovą, jis turėjo išvykti Šveicarijon gydytis. Ten jis pažino dr. Juozą Eretą, ir jį

įprašė dirbti ir gyventi vien Lietuvai, ką Eretas ir padarė.

Jadvyga, gavusi žinių, kaip žiauriai vokiečiai alina Lietuvą, apie tai parašė straipsnį. Cenzoriai tą straipsnį žiauriai išbraukinėjo. Jadvyga pasipiktino. Ji pasiprašė pasimatymo su cenzorių viršininku von Eckart. Mandagiai jį pasveikinusi, kalbėjo: „Esu Das neue Litauen žurnalo redaktorė. Kodėl jūs išbraukėte iš mano straipsnio patikrintus faktus? Mes turime išsiaiškinti, kas kokias pareigas einame.“ „Jūs turite žinoti, kur jūs esate,“ – šaltai atsakė cenzorius. „Labai gerai žinau, kad esu Vokietijoje. Taip pat žinau, ko aš čia atvažiavau. Esu Liet. Tarybos atsiųsta ginti Lietuvos reikalus. Bet, jeigu jūs nesiskaitote su mano pareigom, kaip galėsim bendradarbiauti?“

Grįžusi iš cenzoriaus, Jadvyga galvojo, kas galėtų išspausdinti jos straipsnio neišbrauktą kopiją? Kur ją atspausdinti? Ji būtinai norėjo Liet. Tarybos atsiųstas žinias paskelbti spaudoje. Sekančią dieną ji apsilankė vok. socialdemokratų laikraščio redakcijoje, kur priėmė jos straipsnį ir ištisai išspausdino. Jadvyga triumfavo, kad dabar visas pasaulis žinos, kaip vokiečiai elgiasi Lietuvoje.

Į Berlyną atvyko A. Voldemaras su ukrainiečių delegacija, kuriai jis atstovavo, pasirašyti su vokiečiais taikos sutartį. Ta proga Jadvyga išleido „Das neue Litauen“ numerį, skirtą kaimynams ukrainiečiams. Redakcijoje ją aplankė žinomas mūsų filosofas Vilius Storasta-Vydūnas. Jis pasakojo Jadvygai rašęs naują veikalą. Jai įsmigo atmintin vaizdas, jo pasakotas, kaip vaidilutės eina prie aukuro kurstyti amžinosios ugnies.

Berlyne taip pat sustojo liet. delegacija, grįžtanti iš hercogo Uracho, čia paaiškėjo vokiečių siekiai prijungti Lietuvą prie Prūsijos ir Saksonijos unijos ryšiu. Vėliau Tarybai buvo galvosūkio, kaip nusikratyti Urachu ir unijos planais. (Herzog v. Urach buvo norima padaryti Lietuvos Karalium Mindaugu II.) Liet. Tarybos nariai protestavo unijos planams ir net išėjos iš susirinkimo. Tada lietuviai nuvyko pas Urachą ir išgavo jo raštišką sutikimą tapti Lietuvos karaliumi be jokios unijos su Vokietija. Urachas pasirašė. Šį dokumentą dabar reikėjo slapta nuvežti į Lietuvą. Liet. Delegacijos atstovas A. Purickis įteikė Jadvygai tą Uracho pasirašytą dokumentą ir prašė: „Kaip nors paslėpk tą dokumentą ir nuvežk jį į Lietuvą“. Sumani Jadvyga nusiėmė savo elegantišką sušniūruojamą batą, pirtą Stockholme, ir jame paslėpė slaptąjį raštą.

Vokiečiai susirūpino dėl staigaus redaktorės prašymo išleisti ją Lietuvon. Jadvyga teisinosi apsirgusi akimis. Lietuviai staiga „apakusią“ Jadvygą palydėjo į trau-

kinį. Į Lietuvą ji važiavo nerami. Eitkūnuose muitininkai ją kratė. Ji buvo nuvesta į atskirą kambarį ir nurengta. Netgi ilgas kasas jai liepė išpinti. Batų betgi nusiauti neliepė. Gal policininkė numatė, jog jai pačiai vėliau reiks juos suvarstyti, kadangi „akloji“ pati to negalės padaryti. Vėliau paaiškėjo, jog sieną pereiti jai buvo leista ne Eitkūnuose, bet kitoje vietoje. Tai sukomplikavo Jadvygos kelionę. Ji buvo nuvesta į viešbutį, kur gavo nakvynę mažame kambarėlyje. Lovon, žinoma, gulė su visais batais...

Jadvyga Berlyne buvo apsilankiusi pas akių gydytoją, kurs davė jai tokių vyzdžius išplečiančių vaistų, nuo kurių ji pabudo beveik akla. Vargais negalais, žmonėms padedant, pateko į reikiamą traukinį: prancūzas karys (tuo metu Lietuvos Vakarų pasienį, dėl klaipėdos bylos, kontroliavo prancūzų kariuomenė) bėgte atbėgo pas ją, šaukdamas „La permission et ici“ „Aidez-moi s'il vous plait, avec ma valise...“ „Toute fois, avec plaisir“ („Štai, leidimas. Padėkite man, prašau, įkelti valizą. Tuoj, tuoj, mielai!“) skubėjo pasitarnauti kareivėlis. „Su koku dideliu noru vykčiau dabar su jumis Lietuvon“ „Susimildamas, nekalbėk

taip garsiai, tai pavojinga“ perspėjo jį Jadvyga. Pagaliau traukinys pajudėjo ir išvežė Jadvygą į Vilnių.

Apie jos atvežtą raštą ir drąsą liet. tarybininkai ilgai kalbėjo savitarpyje. Tačiau vokiečių valdžia nebetvirtino Uracho Lietuvos karalium. Žurnalas „Das neue Litauen“ taip pat užsidarė. Jo teisėjo 7 numeriai. Liet. Taryba ėmė organizuoti krašto vyriausybę, kariuomenę ir t.t. Prasidėjo tikrasis nepriklausomos valstybės kūrimas. Pailsėjusi pas seserį, Jadvyga ėmė dirbti Liet. Taryboje, Vilniuje. Jai buvo pavesta rinkti iškarpas apie Lietuvą iš viso pasaulio spaudos. Jadvyga mėgdavo laikraščius skaityti, bet nemėgdavo iškarpėles klijuoti. Kai jos raštinėje apsilankydavo pasišnekėti bičiuliai dail. Varnas, ar dr. Alekna, ji diplomatiškai pastumdavo jų pusėn kljus su teptukais, sakydama: „Jūs dailininkai... Jūs gydytojai nuolat turite reikalų su teptukais. Teptukai dabar taip ir žiūri jūsų pusėn...“ Ir jie paklusdavo tai įdomiai panelei Jadvygai, turinčiai humoro supratimą, ir klijuodavo iškarpėles.

Neilgai Jadvyga džiaugėsi Vilniumi. Greitai ji gavo paskyrimą vykti Šveicarijon ir Prancūzijon su delegacijomis, atstovaujančiomis Lietuvai.

• K N Y G O S

KNYGŲ APŽVALGA

Alė Rūta

Antanas Maceina — „Išlaisvinimo teologija“, išleido „Tėviškės Žiburiai“ 1986 m., tiražu — 500 egz. Kaina nepažymėta.

Tai iškilus mūsų filosofo ir poeto straipsnių rinkinys vienoje patraukliojo knygoje; šie straipsniai buvo spausdinti „Tėv. Žiburių“ savaitrašty. Kaip ir visų prof. dr. Ant. Maceinos raštų, taip ir čia - labai gera kalba ir lengvas stilius, nors nagrinėjamos problemos ne taip lengvos; kiekvienam skaitytojui įmanu suprasti, bent kiek su šia socialine teologija, jei taip galima pavadinti, susipažinti.

Šią išlaisvinimo teologiją, arba krikščioniškosios tikrovės įliejimą į politiškai socialinio laisvinimo formą, pradėjo gvildinti kardinolas Joseph Ratzinger; tuo klausimu jo straipsnis įglaustas buvo į žurnalisto italo V. Messori knygą, pasklidusią italų, prancūzų, ispanų ir vokiečių kalbomis. Taigi, ši išlaisvinimo teologija pradėta vokiečio dvasiškio; tačiau ji labiausiai taikoma Pietų Amerikos šalims; ir, ją benagrinėjant, iškyla Rytų Europos, taigi ir Lietuvos, išlaisvinimo klausimas. Nors Pietų Amerika etniškai labai mišri, bet ją jungia istorinis likimas; suevangelinta kultūra (lotynų) sudaranti užnugarį visai Pietų Amerikai. Bet tos kultūros išsivystymo eiga socialiniu požiūriu atsigręžė į kolonizatorių palikuonis ir paverė juos prispaustaisiais vargšais. Bažnyčia čia regi sunkią nuodėmę; socialinė padėtis keistina, iš čia ir - išlaisvinimo teologija. Knygos autorius (A. Maceina) ją svarsto moksliniu metodu, visur nurodydamas citatų šaltinius. Ypač jis įdomiai panauginėja marksistinę šios teologijos pobūdį ir padaro išvadą: pirmiausia ji turi galynėtis su pačiu marksizmu!

Juozas Almis Jūragis — „Žeme, būk mano motina“ Lyrika, „Gintaro“ leidinys

Australijoje 1986m. Gaunama: 45 Stanley Str., Peakhurst, NSW, Australia.

Kukli 77 pusl. knyga, bet dailiai apipavidalinta (Techn. apip. Zigmo Kyzelio). Autorius labai kuklus ir nepretenzingas; knygos išangoje pasisako, kad tai-tik jo sielos istorijos dalis, pati ankstyviausia jo kūryba, kurios rankraštis, turėjęs sudaryti pirmąjį jo poezijos rinkinį (rašyta 1933-39 m.), likęs per karus ir bėgimus Lietuvoje ir tik dabar atrastas ir jam persiųstas. Taigi, prie progos - išleidžias mažu tiražu - draugams.

Anais laikais jis tą rinkinį buvęs pavadinęs „Laukai meldžiasi“; ir tikrai daugumoj ši poezija, tartum, lyriškas dienoraštis apie poeto tėviškę ir jos apylinkes - toks nuoširdus, beveik prilypstas maldai, ar meilės ir prisirišimo ekstazei.

„Čia, kur beržai į saulės pusę svyra,
Kur kuplūs gojai saugo žemę gerą
Ir Aisčių jūra savo bangą tyrą
Į krantų plukdo, nešdama gintarą.
Čia mūsų kraštas - pasaka auksinė,
Čia Lietuva - šventa tėvų tėvynė.“ - 12p.

Eilėdara - tradicinė; kai kur kluptelia kirčiavimas bei ritmas, bet visa atsveria lyrinės emocijos, jų grynumas įvairiose

žemės-tėvynės temose. Ir dominuoja-gera jauno valia bei malda.--

"Išiesiu jaunus nepatyręs į Tavo, Dieve, žemę.

Nors nežinau, ką esi skyręs, ką valia Tavo lemia...

Pasaulis visas-Tavo sodas, leisk jame rasti saugią vietą. --58p.

Ona Mikulskienė, žinoma kanklininkė-pedagogė, pasirūpino išleidimu mirusio vyro **Alfonso Mikulskio** rinktinių dainų albumą, pavadintą **"Tėvynės dainos, jūs auksinės"**; albumą finansavo Lietuvių Tautinio Meno ansamblis "Čiurlionis" ir a.a. Alfonso Mikulskio gerbėjai-mecenatai bei rėmėjai.

Šio auksinės spalvos albumo viršelis ir apipavidalinimas-dailininkės Danutės Penkauskaitės-Sitar; tai rūpestingai atliktas darbas, su meniniu skoniu ir įsijautimu į Alfonso Mikulskio charakterį, jo darbus ir jo muzikinę kūrybą. Atvertus albumą pamatai keletą gražių nuotraukų-kompozitoriaus ir "Čiurlionio" ansamblio; J. Stempužio parašyta trumpa, bet išsami velionies kompozitoriaus paskutinių metų kūrybinė epopėja ir šio septintojo "Čiurlionio" ansamblio albumo (dviejų plokštelių) istorija bei apimtis. Yra virš dešimties Alfonso Mikulskio geriausių kūrinių jo biografinis pasakojimas; Lietuvos Himnas, St. Šimkaus "Lietuviais esame mes gimę" ir, taip pat, Šimkaus "Atsisveikinimas su Tėvyne", visi šie kūriniai suorkestruoti Alfonso Mikulskio.

Visi šie plokštelių kūriniai diriguoti dar Alfonso Mikulskio; kanklių orkestro vadovė-Ona Mikulskienė. Albumo redaktorius-Juozas Stempužis, garso režisierius-Linas Stempužis.

Albumas išleistas 1986 m. rudenį. Ši pomirtinį kompozitoriaus Alfonso Mikulskio kūrinių dviejų plokštelių albumą platina leidėjai: LTM Čiurlionio Ansamblis, 877 East 185-th Street, Cleveland, Ohio, 44119, USA.

Nauja knyga

Didžiulis malonumas sutikti naują lietuvišką knygą, bet dar didesnis malonumas, kai autorė yra **Moters** žurnalo bendradarbė, daugelį kartų mus džiuginusi savo nuotykių pilnomis novelėmis, svetimų, bet jos gerai pažintų kraštų vaizdais ir žmonėmis. Ir nenuostabu kai septyniolikos metų amžiaus bėgdama nuo užpuoliko, autorė Marija Rima Tūbelytė Kuhlmann'ienė peržengė Lietuvos sieną, gyvenimas ją vedžiojo svetimose žemėse tiek Amerikos, tiek Azijos žemyne. Meniška akis nesitenkino vien tų kraštų stebėjimu, ji drobėse perkėlė tų kraštų gamtą, gėles ir žmones mūsų susipažinimui, o vėliau, pasiilgusi lietuviško žodžio, žengė į mūsų literatūrą.

Pradžioje pasitenkinusi apybraižomis iš Japonijos, Kinijos ir salų gyvenimo, pamažu savo raštuose pamėgo intrigą ir perėjo į trumposios novelės formą. Kai "Dirva" 1977 metais premijavo jos "Susitikimą", pakilo ūpas rašyti dažniau, įvairiau, ir to viso pasėkoje Draugo leidykla štai praturtino mūsų literatūrą "Isibrovėlės"

R. K. Vidžiūnienė
pristato autorę

M. Tūbelytė-Kuhlmanienė

novelių rinkiniu.

Los Angeles mieste beveik šimtas asmenų susirinko į šios knygos sutiktuves sausio mėn. 18 dieną. Šventę rengė Lietuvių Žurnalistų Sąjunga ir Tautinės Sąjungos Los Angeles skyrius. Čia gyvenanti gausi literatų, žurnalistų ir kultūrininkų grupė tikrai pakiliai ir šiltai reagavo į knygos novelių pilną veiksmo, netikėtumų ir įtampos apžvalgą. Autorę pristatė Rūta Kleva Vidžiūnienė, apie knygą kalbėjo rašyt. Algirdas Gustaitis, o novelę "Isibrovėlė", pagal kurią pavadinta ir pati knyga, paskaitė žurnalistė ir redaktorė Valerija Baltušienė. Autorės tėvelių sena draugė operos solistė A. Dičiūtė-Trečiokienė, palydint muz. O. Metrikienei, maloniai sutiko šventę pajavairinti žaisminga arija iš Fausto. Didelį darbą organizuojant šią popietę atliko TS-gos Los Angeles skyriaus pirm., Žurnalistų Sąjungos valdybos narė Rūta Sakienė. Prie malonių pokalbių ir vaišių buvo praleista visa šventiška popietė, arčiau susipažįstant su autore ir jos knyga.

R.K. Vidžiūnienė

Nuoširdžiai užjaučiame „Moters“ redakcijos bendradarbę
LORETĄ MURAUŠKIENĘ su šeima,
brangiem tėvam A. ir A. ŠMIGELSKIAMS mirus.

„Moters“ bendradarbės

Brangiam tėvui mirus,
nuoširdžiai užjaučiame „Moters“ bendradarbę
ZENTĄ TENISONAITĘ-HELLEMANS

„Moters“ redakcija

KAIP PRASIDEDA ALKOHOLIZMAS?

NERIS ANKIENĖ, psichologė, dr.

Pobūviuose vaišinamės įvairiais gėrimais. Vyno-sūrio suėjimas, ir vėl alkoholis. Dalyvaujame šokiuose — neįmanoma be stikliuko ar bonkelės alaus. Krikštynose, vestuvėse net ir laidotuvėse — visur tie patys alkoholiniai gėrimai. Vieni mėgsta girkšnoti pietų metu, kiti su klientais ar draugais, kiti nuplauna dienos vargus, o paaugliai bando įrodyti savo subrendimą. Mus supa gyvenimo tikrovė, kuri vyksta vaišingumo, nuosirdumo bei draugiškumo ženkle.

Kada žmogus tampa alkoholiku, labai sunku nustatyti. Tačiau yra tam tikri pavojaus perspėjimo ženklai. Pavyzdžiui: po darbo padvigubiname savo išgėrimo normą — anksčiau gerdavome tik draugystės palaikymui; dabar turime daugiau malonumo gerdami pietų metu arba vidurdienyje; anksčiau gerdavome tik draugų tarpe — kokia nors proga, o dabar geriamo, kad užmigstume, kad nervai atsileistų; anksčiau girkšnodavome balius metu, dabar jau pradėdame prieš balių.

Kitais žodžiais tariant, šiais metais geriame daugiau, negu — praėjusiais metais.

Šie pasikeitimai ir yra pirmasis ženklas, kaip iš normalaus draugiško išgėrėjo pradeda pasidaryti alkoholikas. Žmonės dau-

A. Kučas

Barniai

giau išgeria grupėje. Pavyzdžiui, baruose yra labai populiarus „round“, kur viena grupė nuperka išgėrimo kitiems, kad pagerėtų nuotaka, kita grupė perka vėl, ir taip eina išgėrimas ratu. Iš tokios padėties yra beveik neįmanoma išsisukti, nes tokį nenorintį gerti palaikys nedraugišku ir net nenormaliu. Tik su labai rimta priežastimi galima pasitraukti iš geriančiųjų draugystės. O išgėrus 4 ar 5 gėrimus žinome, kad nieko gero nebenuveiksime, nėra tikslo eiti namo, ir liekama toliau gerti...

Iš šono žiūrint, toks paprotys atrodo labai gražus ir nieko nekaltas. Tačiau įžvelgus giliau matome, kad tai yra socialinis prievartavimas. Nes normalioje aplinkoje (be draugų) daug mažiau gertume ir gal po 2 ar 3 stikliukų eitume niekeno nevaržomi namo. Nors ši teorija nėra įrodyta, bet turi daug pagrindo, nes ypač jaunesnieji nenori pasirodyti nedraugiškais.

Alkoholikas turi tam tikrų psichologinių bruožų, kurie liečia jį patį:

1. Jis paneigia savo gėrimo problemą, kaltina kitus, pateisina savo veiksmus, kad išvengtų kritikos iš kitų šeimos narių.
2. Išleidžia pinigų alkoholiui, kurie yra reikalingi šeimos išlaikymui.
3. Ignoruoja esamas ir didėjančias skolas.
4. Pasidaro impulsyvus ir nebesusivaldo, naudoja fizinę ir žodinę jėgą, vengia atviro pasikalbėjimo.
5. Praranda pasitikėjimą šeimos ir draugų tarpe.
6. Sumažėja seksualinis patraukimas, jaūčia nusivylimą ir beviltį.
7. Galvoja apie nusižudymą, kartais bando tiesioginiai ar netiesioginiai nusižudyti.
8. Fizinės jėgos ir sveikata pradeda silpnėti.
9. Nesirūpina savo išvaizda ir higiena.
10. Dažnai atrodo senesnis, negu iš tikrųjų yra.

Psichologiniai efektai atsiranda ir pas alkoholiko žmoną:

1. Ji dažnai bando paneigti arba paslėpti alkoholiko vyro (taip pat ir kitų šeimos narių) problemą.

A. Makūnaitė

Išgerkim!

2. Perima vyro atsakomybę, neša dviejų asmenų našta.

3. Pradeda dirbti, kad papildytų šeimos finansus.

4. Pasidaro uždara ir jaučia neapykantą.

5. Vengia seksualinio bendravimo.

6. Bando apsaugoti vaikus arba visai jais nesirūpina, bando patraukti juos savo pusėn.

7. Bando pasitraukti iš socialinio gyvenimo, tampa vieniša.

8. Gali prarasti savigarbą.

9. Gali pati pradėti vartoti alkoholį arba nervų vaistus (tranquilizers).

10. Pagaliau prieinama prie skyrybų.

Psichologiniai efektai kurie paveikia alkoholikų (tėvo arba motinos) vaikus:

1. Vaikai gali gimti su fiziniais ir protiniais trūkumais.

2. Vaikas jaučia, kad yra plėšomas tarp tėvų.

3. Jaučiasi praradęs tėvų meilę, tas sukelia depresiją.

4. Jei kuris iš tėvų yra alkoholikas, vaikas vengia draugų, nes bijo gėdos.

5. Pradeda įžuliai elgtis, kad atkreiptų į save dėmesį.

6. Praranda bet kokią pasitikėjimą, nes nėra nuolatinio tėvų paskatinimo.

7. Jaučiasi nereikalingas ir nesvarbus, pats pradeda naudoti alkoholį arba narkotikus.

Alkoholizmas nėra liga, kuri paliečia tik individą — alkoholiką, nuo šios problemos — ligos kenčia visa šeima. Alkoholizmas suardo normalų šeimos bendravimą: tarp vyro ir žmonos, tarp tėvų ir vaikų, tarp darbininko ir darbdavio, tarp draugų, kaimynų ir t.t. Alkoholizmas sukelia protinį ir fizinį nusilpimą, socialinę aplinką ir bendravimas sugriūna. Jei vienas šeimos narys krenta į alkoholizmo bedugnę, kiti šeimos nariai

susirūpina, todėl yra svarbu šią ligą suprasti. Niekas neturi atsakymų, kaip reikia kovoti su alkoholizmu. Vien tik geri norai neišgelbės. Paminėsiu keletą idėjų, kaip šeimos nariai, o ypač žmona, turėtų elgtis su alkoholiku.

Pirmiausia reikia susipažinti su visais faktais apie alkoholizmą. Yra daug šaltinių: kuriais galima pasinaudoti. 1. Alcoholics Anonymous, Addiction Research Foundation, daktarai, kunigai, žmonos kitų alkoholikų ir patys pasveikę alkoholikai.

Faktai daug nepadės, jei nebus sudaryta tinkama nuomonė ir jausmai apie alkoholiką - šeimos narį. Žmona (arba vyras jei alkoholikė yra žmona, taip pat ir kiti šeimos nariai) į alkoholiką turi žiūrėti kaip į ligonį, ir jo nekaltinti dėl veiksmų, kurie kyla iš ligos. Reikia žinoti, kad alkoholikas jaučiasi nieko nesugebantis, todėl neapykanta ir nekantrumas išgeriantį dar daugiau nustumis į alkoholizmą.

Žinoma, kad naminiai metodai, kaip priekaišiojimai, pamokslavimai ir išvedžiojimai yra visai neefektingi, ypač kai vyras (ar žmona) yra girtas. Dažnai alkoholikas pats jaučiasi blogai, todėl jam primenant visas negeroves gali privesti iki muštynių. Jis dažnai ir pats pagalvoja apie visas negeroves, kurias jam primeta kiti šeimos nariai.

Alkoholiko protavimas maišosi jam esant blaiviam ir girtam. Pagrįsti priekaištai dažnai nieko nepadeda, bet priverčia alkoholiką meluoti ir prižadėti tą, ką jis niekad neišpildys.

Kitas netinkamas žmonių ir kitų šeimos narių metodas yra — maldavimas: jei mane mylėtum, tai negertum ir t.t. Reikia atsiminti, kad alkoholikas pats savo gėrimo kontroliuoti negali. Todėl nieko nepadės maldavimai ir grasinimai. Niekada nereikia grąsinti, jei to negalima įvykdyti. Nes tušti žodžiai parodo, kad ką sakai nieko nereiškia.

Taip pat reikia vengti alkoholinius gėrimus slėpti arba išpilti, nes tai yra bereikalingas laiko ir pinigų eikvojimas.

Negerk kartu su alkoholiku, nes tai gėrimo nesumažins. Geriant kartu su alkoholiku, gėrimas yra pateisinamas ir paskatinamas, o alkoholikui to ir reikia, pateisinti savo veiksmus.

Geriausias būdas pradėti kovą prieš alkoholiką yra pasikalbėjimas su neutraliu žmogum, kuris supranta šios ligos esmę. Vengti giminių ir draugų, nes jie jau turi susidarę į vieną ar kitą pusę nuomonę. Reikia sudaryti pozityvią nuomonę apie alkoholiką ir skatinti kelti jo asmeninę vertę. Jei alkoholikas parodo norą gydytis, bet dar nesiima reikalingų tam priemonių, reikia turėti kantrybės.

A. Kučas

Butelio mėgėjai

Sprendimą turi padaryti pats alkoholikas, kaip atsakingas žmogus. Niekad nereikia tikėtis, kad nuo alkoholizmo 100% išgis. Reikia stengtis namuose palaikyti galimai geresnę nuotaiką. Įvairūs ginčai sudaro nemalonią aplinką šeimai ir trukdo sveikimo procesui. Reikia surasti su alkoholiku įdomius užsiėmimus, kurie visai nepriklauso nuo alkoholio. Svarbiausia neprarasti kantrybės ir nuotaikos įvairiems alkoholiko suklupimams.

Alkoholizmo eiga:

Retkarčiai išgėrimas-nuotakai pagerinti. Pradžia nuolatinio gėrimo-nuotakai pagerinti.

Alkoholio kiekio toleravimo padidėjimas. Atminties sumažėjimo pradžia. Slaptas gėrimas. Didėjanti priklausomybė alkoholiui. Nekantrus laukimas išgerti. Sąžinės graužimas. Negalėjimas kalbėti apie gėrimą. Atminties praradimo padidėjimas. Sumažėjimas valios nustoti gerti, kada kiti nustoja.

Gėrimas su pasiteisinimais. Tuščias pasididžiavimas ir agresyvus elgesys.

Nuolatinis gailėstis. Nuolatinis nesisekimas kontroliuoti gėrimą.

Neišlaikomi pažadai ir pasiryžimai. Keitimas gėrimo vietovės. Praradimas kitų interesų.

Kritiška fazė:

Vengimas šeimos ir draugų.

Darbovietės ir finansinės problemos. Nepagrįstos neapykantos. Nesirūpinimas valgymu. Savęs suvaldymo praradimas. Drebjimas ir ankstyvas rytinis gėrimas. Alkoholio toleravimo sumažėjimas. Fizinis nusilpimas. Pradžia ilgų pasigėrimų epizodų. Moralės smukimas. Nusilpęs protavimas. Gėrimas su žemesnio lygio žmonėm (valkatom).

Neapčiuopiama baimė. Nepajėgumas pradėti kokį nors darbą ar užsiėmimą.

Chroniška fazė:

Galvojama tik apie gėrimą. Neaiškūs siekimai ir norai. Visi gėrimo pasiteisinimai išnaudoti. Visuotinas pasidavimas alkoholiui. Nesuvaldomas ir nuolatinis girtavimas.

* * *

Rimtas norėjimas pagalbos. Tikėjimas, kad alkoholizmas yra liga. Tikėjimas, kad ligos eiga gali būti sustabdyta.

Nustojimas gerti. Susipažinimas su buvusiais alkoholikais. Priėmimas asmeniškos pagalbos. Normalaus galvojimo pradžia. Vidinis noras apsvarstyti padėtį. Sveikatos priežiūra gydytojo priežiūroje. Naujos vilties pradžia. Įstojimas į grupės terapiją. Numatymas naujų galimybių. Normali mityba. Baimės sumažėjimas apie neaiškią ateitį.

k. dr. F. JUCEVIČIUS

A. Kučas

Smuklėje

Realus galvojimas.

Pasveikimas

Savigarbos sugrįžimas.
 Natūralus miegas ir poilsis.
 Šalinimasis nuo problemų dingsta.
 Šeima ir draugai įvertina pasveikimo pastangas.
 Prisitaikymas prie šeimos poreikių.
 Naujų draugų atsiradimas.
 Naujų interesų pradžia.
 Idealų atgimimas.
 Drąsus faktų priėmimas.
 Tikrų gyvenimo vertybių pajutimas.
 Valios kontroliavimo padidėjimas.
 Pirmi žingsniai į finansinį pastovumą.
 Pasitikėjimas darbovietėje.
 Susirūpinimas asmeniškai išvaizda.
 Pasitenkinimas blaivybe.
 Pasiteisinimų įvertinimas ir supratimas.
 Toleravimo padidėjimas.
 Grupinio bendravimo stiprėjimas.
 Naujų pažintų į gyvenimą atsiradimas.

* * *

Pagal senų alkoholikų patirtį — savanorių, pasveikti nuo alkoholizmo, nėra, juos reikia įtikinti arba — priversti...

Kada įeina degtinė, išeina protas.

Alkoholio problema lietuvių gyvenime yra labai svarbi, bet susidomėjimas šia problema — mažas.

Alkoholis savyje nėra blogas dalykas. Raudono vyno pavidale — net labai geras dalykas. Tai žinome net iš švento Rašto: pirmasis Jėzaus stebūklas buvo vyno padarymas. Visa problema yra su žmogumi, su jo laikysena alkoholio atžvilgiu. Iš tiesų, žmogaus laikysena yra nepavydėtina ne tik alkoholio atveju, bet ir visais pagrindiniais gyvenimo klausimais.

Sakoma, kad į alkoholį žmonės žiūri trejopai. Viena grupė žiūri į alkoholį kaip į bendravimo stimulą, kaip anglai sako — social drink. Ypatingai šiaurės kraštų žmonėse, kurie savo charakteriu yra labai nedrąsūs, nekalbūs ir į gyvenimą žiūri labai nedrąsiai, alkoholis yra labai paplitęs ir labai svarbus dalykas. Kadangi lietuviai priklauso prie šiauriečių, tai ir mums alkoholis yra labai svarbi bendravimo priemonė. Alkoholikų yra daug daugiau šiauriečių, negu pietiečių. Italijoje, Ispanijoje ir Prancūzijoje didžiausi alkoholikai yra imigrantai iš Šiaurinių kraštų.

Antroji grupė į alkoholį žiūri kaip į vaistus. Jei žmogus susinervavo — ima piliulę arba stikliką. Prieš trejetą metų gydytojai savo suvažiavime Los Angeles mieste patarė geriau išgerti stiklą alkoholio, negu imti piliulę. Išgėrus alkoholio žmogus greičiau nusiramina, nes tai greičiau veikia į organizmą. Žmonės vartoja alkoholį ir nuo peršalimo, o Lietuvoje peršalimai būdavo labai dažni.

Trečioji grupė į alkoholį žiūri kaip į maistą. Tai yra patys stipriausieji alkoholikai.

Alkoholizmo problema, žiūrint iš moralinio taško, yra žmogaus auklėjimo problema. Žmogaus auklėjimas turi prasidėti ne tada, kada jis pradeda gerti, bet tada, kada jis pradeda formuotis. Žmogus turi išmokyti pasakyti — ne — ne tada, kada jis yra jau 20 ar 50 metų. Tėvai turi išmokyti vaiką sakyti — ne — kai kuriems polinkiams, kai jis yra tik 2 metų.

Antikos pasaulio išminčiai ir graikų orakulas skelbė tris dalykus: nusilenk dievam,

pripažink autoritetą ir žinok ribą.

Visa alkoholizmo problema mūsų gyvenime, tai — nežinojimas ribos. Alkoholis paraližuoja ne tik protą ir atmintį, bet taip pat paraližuoja ir valią. Išgėrus 2-3-5 stiklus, protas sako, kad 6- to nebereikėtų gerti, bet kadangi valia jau yra paraližuota, tai geriančiam viskas atrodo tik niekai. Taip išgeriamas ir 6-tas stiklas, kuris dar labiau suparaližuoja valią, ir geriama dar daugiau.

Reikia pripažinti, kad daugumoje išgeriantieji iš prigimties yra geri žmonės. Taip pat teko pastebėti, kad kiekvieno alkoholiko problema yra kitokia. Tolstojus yra pasakęs: „Visos laimingos šeimos yra vienodos, bet visos nelaimingos šeimos yra nevienodai laimingos“.

Ar religija turi reikšmės šiai problemai? Pažinojau vieną jauną kanadietį 32 ar 35 metų amžiaus, kuris turėjo stiprią alkoholizmo problemą, bet jos nepripažino. Jis turėjo šeimą. Vaikai lankė mokyklą, jie buvo labai geri. Jį patį dėl gėrimo išmetė iš vieno darbo. Kitame darbe išbuvo porą metų, ir vėl atleido. Perėjo į naują darbovietę, bet po 6 mėn. ir iš ten jį atleido. Jis pajuto, kad priėjo liepto galą, kad yra bedugnės dugne. Vieną dieną jis nuvažiavo į šv. Juozapo oratoriją ir įėjęs į bažnyčią pasakė: „Dieve, aš — baigtas. Jei man nepadėsi, aš esu žuvis!“ Jis nesimeldė daug, nes nebuvo įpratęs daug melstis. Bet jis aiškiai viską pristatė — išaiškino Dievui, taip kaip jis Dievą suprato. Išėjęs iš bažnyčios, jis pasijuto tikras savimi, kad daugiau nebegers. Jis išlaikė šį pažadą septynerius metus. Kadangi dabar Montrealyje nebegyvenu, tai nežinau ar jis geria ar ne. Kad Dievas kai kada šioje problemoje padeda žmonėms, tai yra tikra tiesa. Tačiau padeda tiems, kurie yra tikri, kad jie yra Dievo akyse, kurie tikrai prisipažįsta esą bejėgiais. Dievas niekada mums nepadės, jei mes galvosime, kad patys kaip nors išsikrapstysime iš tos bėdos. Šv. Paulius yra labai aiškiai pasakęs: „Kai mes meldžiamės į Dievą, mes esame išklausomi, jei mes prieš Jį stovime visame savo bejėgiškume“. Kada mes savo bejėgiškumą pripažįstame Dievo akyse, — Jis mums ateina į pagalbą.

ALKOHOLIO ŽALA SVEIKATAI

Dr. ONA GUSTAINIENĖ

Alkoholis, kaip ir daugelis chemikalų, kenkia sveikatai, jeigu jo geriama per daug. Daugeliui kyla klausimas: kiek yra per daug? Kokį alkoholio kiekį galima gerti nepakenkiant sveikatai? Deja, griežtos ribos nėra nei kiekio, nei laiko atžvilgiu, nes žmonių atsparumas bei palinkimas į ligas yra nevienodas. Geriant tokį patį alkoholio kiekį, vienas gali sugadinti kepenis per 5 metus, kito kepenys bus pažeistos tik po 10 ar 20 metų. Vieno kepenys bus visiškai sugadintos, kas reiškia mirtį, kito tik dalinai apgadintos, su kuriomis jis gali gyventi.

Tipiškas alkoholikas (davinius patiekiu iš klinikos Toronte — į kurią alkoholikai ateina gydytis) išgeria kasdien 2/3 butelio degtinės. Tokį kiekį geriant, po tam tikro laiko, jis tikrai susirgs įvairiomis alkoholiškai specifinėmis ligomis. Tačiau daugelis ir nebūtinai alkoholikai, kurie geria tik vieną trečdalį šio kiekio, gali sugadinti kepenis ir gauti visas kitas ligas, kurios pasireiškia alkoholikuose.

Kuris geria daugiau kaip 3 uncijas degtinės kasdien arba 5 uncijas dažnų suėjimų-balių metu, — yra laikomas stipriai geriančiu (heavy drinker). Tokiam individui jau yra didelis pavojus sugadinti sveikatą. Beto daugelis tokių stiprių gėrėjų yra pakeičiui į alkoholizmą.

Alkoholis yra labai lengvai ir greitai absorbuojamas. 25% išgerto alkoholio jau iš skrandžio patenka tiesioginiai į kraują. Todėl išgėrus stiklą, po 5 minučių pajuntamas alkoholio veikimas. Aukščiausia koncentracija kraujyje būna po pusės valandos ar šiek tiek vėliau. Alkoholis yra kraujo išnešiojamas po visą organizmą: jis randamas kepenyse, smegenyse, širdyje, plaučiuose ir t. t. Net prakaito jo esama.

Pirmiausiai alkoholis patenka į skrandį. Alkoholis skatina skrandžio rūgščių gamimą ir erzina gleivinę. Po kiekvieno smarkaus išgėrimo gaunamas skrandžio uždegimas, retkarčiais net su kraujavimu. Po ilgesnio laiko iš to išsivysto lėtinis skrandžio uždegimas, skrandžio gleivinė atrofuojasi ir visai nustoja gaminti rūgštis. Skrandžio ir dvylikapirštės žaizdos — dažna alkoholikų bei stipriai geriančiųjų liga.

75% alkoholikų gauna ir kasos lėtinį uždegimą. Ši liga pasireiškia vidurių skausmais ir virškinimo sutrikimais. Tai labai rimta komplikacija, kuriai gydymo nėra. Sugadinta kasa nebeatsaito, jeigu ir

nustojama gerti. Tiesa, virškinimą galima pagerinti vaistais, bet skausmai lieka. Jei skausmai yra nepakeliamai stiprūs, tenka pacientą operuoti ir kasą išpjauti.

Alkoholis kenkia širdžiai. Nusilpsta širdies raumuo. To pasekoje jaučiamas bendras nuovargis, silpnumas, trūksta oro sunkiau fiziniai dirbant ar greitai einant, atsiranda nereguliarus širdies plakimas, širdis plaka per greit. Liga išsivysto palaipsniui, bet yra atsitikimų, kad širdis sušlubuoja gana staigiai.

Alkoholikai dažnai būna anemiški. Mat, alkoholis sumažina, prislopina kaulų smegenų veikimą. O kaip žinote, viena iš kaulų smegenų funkcijų yra — raudonųjų kraujo kūnelių gamyba.

Pati rimčiausia ir pavojingiausia alkoholikų liga yra kepenų sutrikimas. Kepenų liga vystosi tam tikrais etapais, tam tikromis stadijomis.

Pirmoji stadija, tai kepenų suriebėjimas (fatty liver). Alkoholis yra suskaidomas kepenyse. Šiam skaidymo procesui kepenys naudoja tas pačias medžiagas — enzymus, kurios yra reikalingos ir riebalams skaidyti bei deginti. Kai geriama daug, kepenys pirmoje vietoje skaido alkoholį, ir riebalams skaidyti jau nebepakanka enzymų. Taip riebalai ir lieka kepenyse. Šioje stadijoje padidėja riebalų kiekis ir kraujyje. Riebias kepenis turi 85% alkoholikų. Tačiau ši stadija nėra pavojinga. Jeigu nustoja gerti, kepenys riebalus suskaido, sudegina ir tampa normaliomis.

Sekanti stadija — kepenų uždegimas. Tai jau rimtas kepenų sutrikimas. Liga progresuoja lėtai. Daugelį metų alkoholikas jokių pasekmių nejaučia. Tačiau ateina laikas, kai

kepenų veikimas tiek sumenkėja, jog atsiranda silpna, vos pastebima geltigė, ant veido, rankų atsiranda raudonos dėmelės, prisirenka kūne vandens, išpursta veidas ir viduriai.

Kepenys atlieka daugybę funkcijų medžiagų apykaitoje. Viena iš tų funkcijų, tai neutralizavimas medžiagų skaidymo proceso eigoje atsirandancias kenksmingas rūgštis. Kepenims nepakankamai veikiant, šios rūgštys užnuodija organizmą iki sąmonės netekimo — komos.

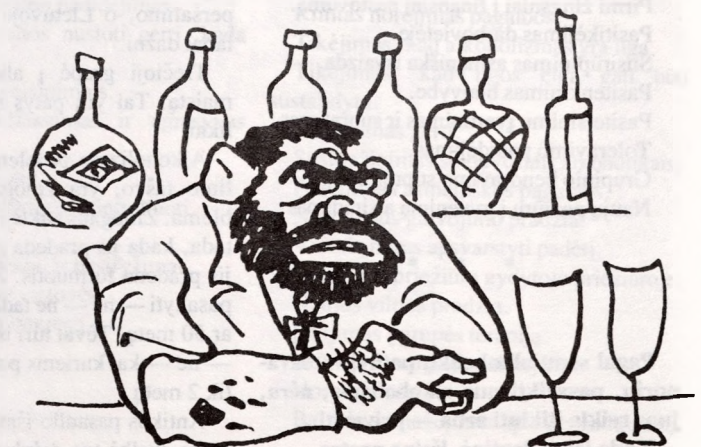
Retesniais atvejais kepenų uždegimas progresuoja gana greitai. Tada alkoholikas pasijunta labai blogai, todėl kreipiasi į gydytoją ir, žinoma, atsiranda lėtinė: 85% apgydomi, 15% nepasiseka išgelbėti. Tie, kurie išėję iš lėtinės vėl geria, gauna arba lėtinį kepenų uždegimą arba kepenų cirozę. Šių dviejų ligų eiga skiriasi patologiniu požiūriu, bet lėtinio likimas yra toks pat.

Kepenų cirozė gali išsivystyti per eilę metų be staigaus susirgimo. Manoma, kad kai kurie alkoholikai turi palinkimą, predispoziciją cirozei. Kas jau turi cirozę, jei ir nustoja gerti — nepasveiksta, nes kepenys nebeatsaito. 1977 metais Jungtinėse Amerikos Valstybėse nuo kepenų cirozės mirė 30.000. Mirštama nuo vidurių kraujavimo, peritonito ar kitokių infekcij (ligonis tampa neatsparus bet kokiai infekcijai), smegenų užnuodijimo ar inkstų sutrikimo.

Intelektualinės funkcijos sumenkėja jau ir ankstyvesnėje cirozės stadijoje: pasikeičia lėtinio elgsena, susilpnėja atmintis, koordinacija, gali pasireikšti alkoholikams specifinės psichozės.

Kai kepenys jau yra smarkiai sužalotos, organizmas negali sunaudoti vitamino B. To pasekoje atrofuojasi mažosios smegenėlės, regėjimo nervas bei visi kiti kūno nervai.

Dar norėčiau paminėti didelę alkoholio žalą negimusiesiems kūdikiams. Neužmirškim,

I. Martinaitis
Gėrimų
Žinovas

I. Martinaitis

Kyšininkas

kad 17% alkoholikų, o kai kas mano, kad daugiau, yra moterys. Alkoholikų kūdikiai dažnai gimsta su įvairiais fiziniais defektais: 50% yra žemo I.Q. (inteligentiškumo laipsnio), 50% yra protiniai atsilikę, 17% kūdikių miršta pirmąjį gyvenimo savaitę. Neveltui spartai ir kartaginėčiai drausdavo jaunesiems gerti per jų vestuvių iškilmes.

Keletas žodžių apie gydymą.

Alkoholikas negali sumažinti gėrimo. Jis turi visai nustoti gerti, jei nori pasveikti. Yra alkoholikų, kurie staigų alkoholio nutraukimą pakelia palyginti lengvai. Kitiems yra labai sunku. Jie patiria nemigą, nervinumą, juos apima kažkokios baimės, haliucinacijos, pulsas pakyla iki 130-140, nežmoniškai prakaituoja, vemia, o kai kuriuos net konvulsijos tampo.

Šį laikotarpį alkoholikui palengvinti, duodama raminantys vaistai ir miego piliulės gana dideliais kiekiais. Jei negeriantis žmogus nervams nuraminti ar įtampai sumažinti paima 5 ar 10 mg. valium, tai alkoholikui reikia 150 mg. per dieną. Šis vaistų kiekis, simptomams silpnėjant, kasdien yra mažinamas ir stengiamasi vaistų vartojimą sustabdyti kiek galima greičiau, nes alkoholikas labai lengvai prie šių vaistų pripranta, ir tampa šių vaistų „addict“. Valium, librium ir kiti panašūs raminantieji vaistai lygiai taip pat veikia alkoholiką kaip ir alkoholis. Alkoholikui, kuris yra neseniai nustojęs gerti, duoti librium ar valium yra tas pat kaip pripilti jam pirmąjį stiklą. Paėmęs šių vaistų, alkoholikas pasijunta taip gerai, kad jam būna sunku sustabdyti šių vaistų nuola-

tinį vartojimą vis didesnėmis dozėmis. Ir nelaimė prasideda iš naujo — tai pripratimas vartoti didelėmis dozėmis raminančius vaistus ir miego piliules su specifinėmis šių vaistų vartojimo pasekmėmis.

Laikai keičiasi

Prieš daugelį metų, viename pobūvyje paslaugus ponas su didžiausiu entuziasmu siūlė ir nešiojo ponioms gėrimus. Ir kokių tik nebuvo užsakymų: dvigubų-martini, skoč su vandeniu, skoč be vandens, brandy, konjako, džino ir t.t. Viena užsisakė tik „ginger-ale“. Visom poniom buvo atnešti taurūs gėrimai, tiksliai įvykdyti pagal pageidavimus, tik „ginger-ale“ — ne. Kaži kodėl? „Tokio gėrimo nėra“, bumtelėjo paslaugus išnešiotojas. „Negeri? — Daug nustoji!“, pasakė ironiškai besišypsanti kaimynė. Praėjo daug metų. Skoniai pasikeitė. Taurius gėrimus pakeitė silpni vyneliai ir gazuoti vandenys. Besišypsanti kaimynė geria tik arbatą. Tiesa ir „ginger-ale“ reputacija pakilo, prašyti nebereikia, — pasiūlo. Pagal prancūzų patarę: „Kas gyvenimą pradeda vynu, tas — baigia vandeniu.“

Rūkalai ir gėrimai

Aristotelis yra pasakęs, kad pasigėrimas yra savanoriškas žmogaus pamišimas. Visi su tuo sutinka. Šalia to, alkoholis neigiamai veikia mūsų organizmą. Tyrimai rodo, kad alkoholis sudaro palankias sąlygas vėžio ligom, ypač jei geriantieji rūko. Įvairiomis gerklės ligomis dažnai suserga tie, kurie mėgsta išgerti. Alkoholis slopina seilių liaukų veikimą. Rūkant dar prisideda tabako dūmai, kurių kenksminga įtaka padidėja. Visi, kurie išgeria 5 stiklius alkoholio ir surūko vieną pakelį cigarečių per dieną (ypač moterys), dažnai suserga liežuvio vėžiu. Kurie naudoja daugiau alkoholio, tie turi mažiau galimybių pagyti. Alkoholis yra dažna priežastis kraujo išsiliejimo smegenyse ir su tuo susijusiom paralyžio ir kitom pasekmėm. Alkoholis labai blogai veikia į visą virškinimo sistemą, o dažnai išsivysto į nebeapgdomą kasos, inkstų ir ypač kepenų veikimo sunykimą.

Iš girtuoklystės istorijos Lietuvoje

1529 metais išleistame Lietuvos statute yra rašoma: „jeigu sužeistas gers karčiameje ar kitur nepraejus dvidešimt keturiom dienom nuo sužeidimų ir po to numirs, tai bus jo pačio kaltė... Vėlesnių amžių leidiniuose irgi smerkiama girtuoklystė.

18 amž. pabaigoje Vilniaus Universiteto profesorius J.P. Frankas rašė savo veikale „Visuotinės medicinos sistema“: „... pobūviuose po pietų mažai kas suvokia, kuriai gyvulių rūšiai priklauso, o nepakenčiamiausia, kad didvyrių laikomas tas, kas daugiausia išgeria...“

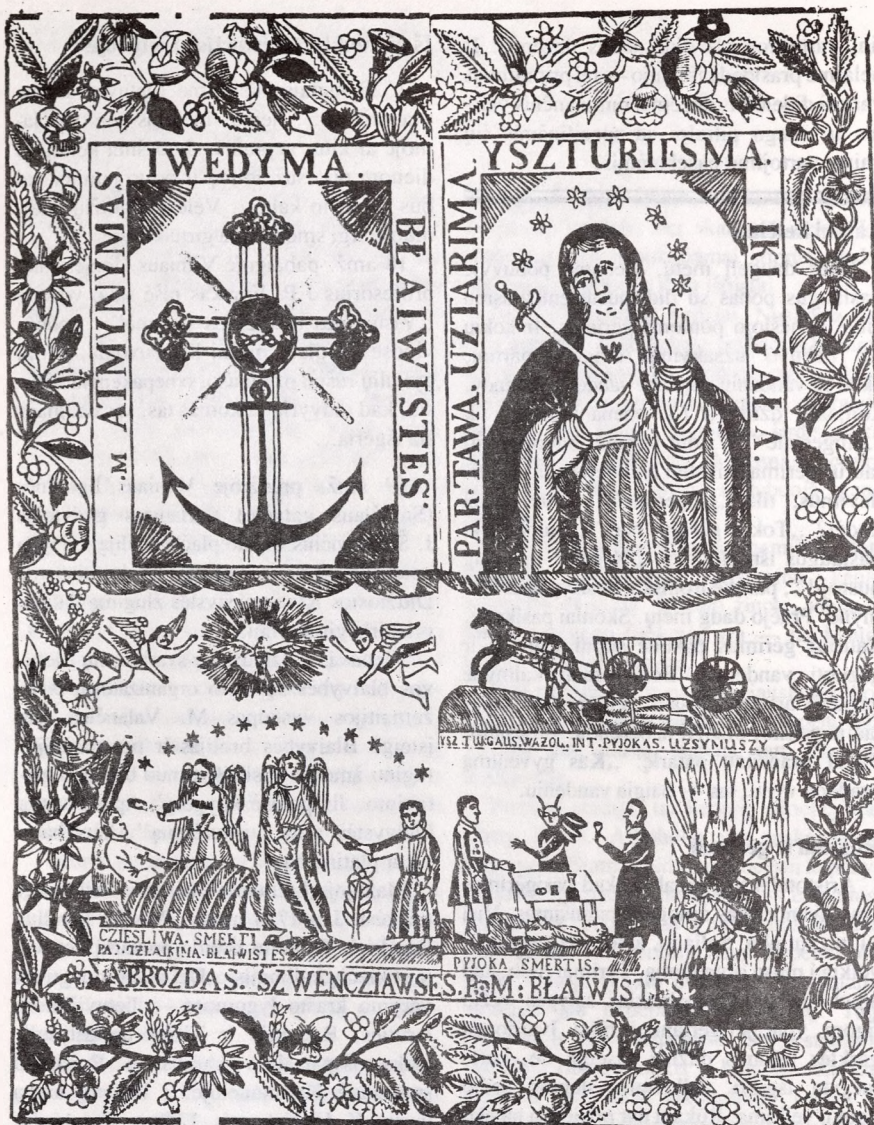
19 amž. pradžioje Vilniaus ligoninės (Savičiaus gatvėje) vyriausias gydytojas J. Šimkevičius išleido plačią studiją „Knyga apie girtavimą“, kurioje jis ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žlugimą dalinai priskiria girtavimui.

Vienas iš didžiųjų ir svarbiausių Lietuvos blaivybės sąjūdžio organizatorių buvo žemaitijos vyskupas M. Valančius. Jis įsteigė Blaivybės brolijas ir per parapijas ragino žmones susilaikyti nuo besaikio girtavimo. Jis parašė knygėlę „Apie brostvą blaivystės arba nusitūrėjimą“, kuri buvo visur platinama.

Mažonoje Lietuvoje blaivybės veikla irgi reiškėsi. Jau 1724 metais Prūsijos karalius Friedrich Wilhelm išleido potvarkį lietuvių ir vokiečių kalbomis: „Dėl alaus ir degtinės vartymo krašto lygumose — lietuviškuose Isruties, Ragainės ir Tilžės apskrityse“. Įsaką išspausdino karališkoji Roisnerio spaustuvė Karaliaučiuje, į lietuvių kalbą išvertė K. H. Vežneris. 1778 m. Gumbinėje išleidžiamas įsakas „Ant piktos ir daugaušes iš per mierą atsirandančios paproties...“ „Niamuno sargas“ 1887, kovo 10, Nr. 10 rašė:

„Girtuokliams čion labai prastai vyksta. Jei čion kokį gyvatininką palicija ant ulyčios girtą atranda, tai pirma jį pagraudena. Girtybei atsikartojant „urėdišką pagraudėnimo raštą“ pristato. Tam dar nemačyjant, girtuoklį įtraukia į girtuoklių raistrus, jo pavardę prie visų stulpų, visose karčiamose primuša ir sykiu visiems karčiauninkams aštrei uždraudžia macnių gėrimų jam duoti. Šitą koravonę tiktai tada panaikina, kad gana apie girtuoklio pasigerinimą palicija yra persiliudijusi.“

XIX a. Karaliaučiaus universiteto profesorius Fridrikas Kuršaitis (1806 — 1884) išvertė ir 1844 m. Karaliaučiuje išleido vokiečių blaivininkų draugijos knygėlę „Brangvyns tikra namų sloga“. 1905 m. pasirodo Mažosios Lietuvos kultūros isto-

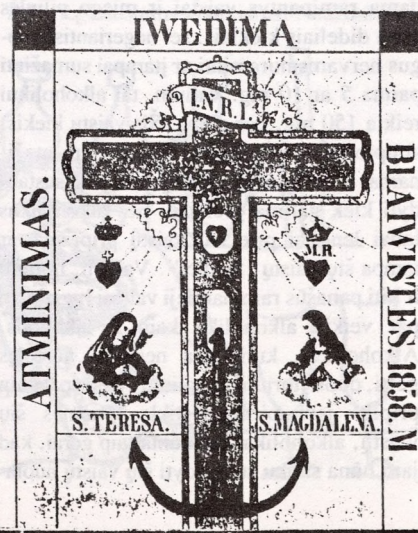

Vysk. M. Valančius Lietuvoje įkūrė Blaivybės Brolijas. Ta proga buvo spausdinami ir parapajose platinami paveikslai, kurie vaizduodavo „pijoko smertį“

riko Anso Bruožio knygutė „Apsvaigina gėrimai. Jų pasekmės ir jų apkariavimas“. Autorius rašo, kad svaiginančius gėrimus šiandien vartoja ne vien prakilnieji, bet ir prasčiokai vyrai, moterys, jaunikaičiai, mergaitės. Anot jo, senovės lietuvininkai gerdavo tik midų alų, sulą. Pirmasis į kovą su girtavimu pakilęs prof. F. Kušaitis, kuris 1856 m. savo redaguojamame „Keleivyje iš Karaliaučiaus“ pradėjo blaivybės kampaniją.

Vienas lietuvių periodikos pradininkų — Johanas Ferdinandas Kelkis, gyvendamas Kretingalėje 1850 — 1867 m., parašė satyrinį didaktinį eilėraštį „Vienas Kretingos žmogus“, kur sielojosi dėl vietos lietuvininkų kultūrinio atsilikimo, girtavimo, prietarų, apsileidimo ir kitų negerovių.

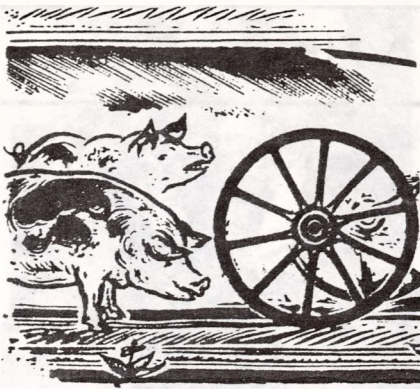
Tuos paveikslus-raizinius darydavo liaudies menininkai. Vienas iš pasižymėjusių 19 amžiuje buvo Aleksandras Vinkus.

Lankupių mokytojas Mikelis Šapalas (1821 — 1884) F. V. Horcho spaustuvėje (Klaipėda) 1855 m. išspausdino dvi savo išverstas brošiūras „Negerk jį“ ir „Nusidavimas apie lošąjį Pričkų“. M. Šapalas girtuoklius išjuokė savo eilėraštyje „Karčema“. Anso Bruožio, Jono Grigos, Jono Vanagaičio ir Martyno Jankaus iniciatyva 1900 m. Tilžėje buvo įkurta „Lietuvos žvaigždės“ draugija, kuri siekė propaguoti blaivybę, leisdamą švietėjiško pobūdžio knygeles.

Vėliau irgi buvo aktyviai visoje Lietuvoje kovojama su girtuoklyste per blaivybės draugijas, organizacijas, sveikatos įstaigas, mokyklas ir t.t. Nežiūrint to, kad visiems buvo suprantama alkoholio žala, girtuokliavimas vyko ir toliau pradedant nuo aukščiausių iki žemiausių luomų. Atsiradavo įvairiausių paaiškinimų pateisinančių girtuoklystę: tai asmeniškai pergyvenimai, tai šeimos nelaimės, tai neturtas, tai politinė padėtis ir t.t. šalia viso to, gerti — reiškė būti vyru. Išgerk, būk vyras! O vyrais norėjo būti visi. Neatsiliko ir moterys. Tai bent moteris — geria kaip vyras! Negeriančius palydėdavo pasigailėjimo vertas žvilgsnis. Negeri? Labai daug ko nustoji! (Kąži ko?)

Keitėsi laikai, pagaliau ir Lietuvon atėjo potvarkiai iš aukščiau — girtuokliavimas nebeleistinas ir nebepriimtinas. Kad ir pavėluoti, bet potvarkiai geri, tik sunkiai įgyvendinami. Šimtmetines „tradicijas“ sunku pakeisti...

Eksperimentas

Mano bičiulis LEOPOLDAS — nenuilstantis eksperimentatorius.

Nutarėme padaryti bandymą: kaip reaguoja gyvuliai į alkoholį!...

Į jovalą supylėme geros „Rusiškos degtinės“ puslitrį.

Išgėrusios KIAULĖS akys paraudo. Iš pradžių kriuksėjo visokius niekus. Paskui plonai žvygtelėjo, beprasmiskai suviksėjo uodega ir, palindusi po stalu, garsiai užknarkė...

Tada mes sugavome bobutės Cilės GAIDĮ. Aš laikiau jį, o Leopoldas, pravėręs snapą, lašino gaidžiui šermukšnių vyną.

Gaidys atkuto, pasipūtė, suplasnojo sparnais, ėmė giedoti vidutinio tenoro balsu. Paskui, pasipustęs pentinus, užsoko ant spintos ir brinkelėjo ant šono.

Su KATE buvo sunkiau. Kol supylėm jai į nasrus „Medžiotų karčiąją“, smarkiai nukentėjo mūsų rankos ir veidai. Paskui katė miauktelėjo, persivertė per galvą nuvertė vazoną su gėle ir, susirangiusi į kamuolį, užmigo.

Mes buvome nepatenkinti rezultatais... Nuėjome į Zoologijos sodą. Ten, papirkę sargą Butkų, pasiskolinome BEŽDŽIONĘ. Beždžionei, kaip artimiausiai žmogaus giminaitei, įkliukinom geriausio armėniško konjako. Davėm užkasti sūrio.

Vargšas gyvulėlis liūdnei rijo alkoholį, o ašaros jai riedėjo per apžėlusius skruostus. Painkštusi ji nurėpliojo per grindis, ėmė vaityti, daryti visokias grimasas, stryktelėjo ant spalvoto sietyno ir pradėjo žiaugčioti.

Leopoldas nuleido nosį: gyvulių pasaulis į alkoholį reagavo neigiamai. Mums belaužant galvas, ką toliau daryti, atėjo technikas PAULIUS BUMBA ir pianistė LILĖ BURBULYTĖ.

Pamatę ant stalo įvairiaspalvius butelius, jie reikšmingai mirktelėjo:

— He, vaikinai! — nusijuokė Paulius. — Linksminatės!

A. Kučas

Ilustracija

Tada Leopoldas, pagautas nevilties, tylomis paėmė taureles ir visiems pripylė.

Svečiai su mumis susidaužė ir išgėrė „Medžiotų karčiosios“.

Po valandėlės Pauliaus akys pasidarė raudonos, ir jis pradėjo taip kvykti, kad net kiaulė neramiai sukrutėjo po stalu. Paskui Paulius pradėjo kriuksnoti nepadorius anekdotus.

Išlenkęs dar vieną stiklą, Bumba gaidžio balsu ėmė giedoti bažnytines giesmes. Burbulytė labai pasipiktino ir, išmetusi stikliuką šermukšninės, pradėjo plūsti Paulių. Kai šis šiurkščiai atsikirta, ji nagais suraižė jam visą veidą ir iplėšė lūpą.

Mes juos sutaikėme, pasiūlę armėniško konjako. Visi išgėrėm ir pajutom, kad jau linksma.

Aš įjungiau kažkokią užsienio stotį. Ten grojo naują šokį „Rieskis ir riskis“. Paulius su Burbulyte pradėjo visaip kraipyti, šokinėti, vartyti per galvas, tuo labai gąsdindami vargšę beždžionę.

Išgėrėm dar ir dar...

Kilo didelis triukšmas. Atėjo kaimynai ir pasakė, kad orgijų nepakęs. Mano bičiulis Leopoldas juos pasiuntė po velnių.

O aš jam padėjau tuos nenuoramas nuleisti nuo laiptų...

Paskui atėjo uniformuoti žmonės ir mus kažkur išvežė...

Atsibudom valdiškoje palatoje. Čia ant pirštų galų vaikščiojo baltais chalatais apsilvilę milicininkai.

Kai rytą mus paleido namo, pakeliui labai skaudėjo galvas.

— Eksperimentas aiškiai nepavyko, — suburbėjo netoli namų Leopoldas. — Kaip aš dabar pažiūrėsiu vargšei kiaulei į akis...

(iš Literatūra ir Menas — V. Misevičius)

A. Kučas

„Eismo nelaimė“

arba „don't drink and drive“

Diskusijos apie alkoholizmą

K.L.K. Moterų draugijos Prisikėlimo parapijos skyrius 1986m. surengė šias diskusijas. Simpoziume dalyvavo:

Dr. Ona Gustainienė, medicinos daktarė, anesteziologė; tema — Kaip alkoholis veikia žmogaus organizmą, kokie pasikeitimai vyksta to organizmo funkcijose.

Dr. Neris Ankus, psichologijos daktarė; tema — Alkoholizmas ne tik paties paciento, bet ir visos šeimos problema.

Vytautas Jonaitis — pasidalino savo mintimis iš asmeniškos patirties.

K. dr. F. Jucevičius, teologijos daktaras, eilės knygų autorius; tema — Ryšys tarp asmens, moralės ir alkoholio.

Moderatorė — A. Sungailienė

Alkoholio vartojimas vienokioje ar kitoje formoje yra tapęs neatskiriamu civilizuoto gyvenimo dalimi. Tačiau nei vienas, ypatingai jaunimas, nepagalvoja, kad alkoholis gali tapti didžiausiu jo gyvenimo griovėju. Statistika rodo, kad Šiaurės Amerikos kontinente vienas iš dešimties vartojančių alkoholį žmonių, nežiūrint kokio luomo, lyties ar išsilavinimo jis būtų, tampa alkoholiu. Didžiausią šios problemos grėsmę sudaro ne tie, kurie jau atsidūrę gatvėje, bet tie, kurie dar iki tam tikro laipsnio pajėgia savo gėrimą paslėpti ar užmaskuoti, kurie ieško ir suranda tam pateisinimų. Ši problema mūsų tarpe yra koks tai kultūrinis ir socialinis tabu: lyg kokia deganti paslaptis, ji visiems žinoma, visiems rūpi, daugelis nuo jos kenčia, tačiau retai kas drįsta ją diskutuoti.

Alkoholizmas yra liga, kuria susirgti gali kiekvienas, piktnaudojantis alkoholiu.

Didžiausia kliūtis pasveikti — nenorėjimas ar negalėjimas prisipažinti, kad gėrimas yra tapęs problema.

Sukontroliuoti ligai reikalingos kelios sąlygos:

- paties paciento motyvacija,
- jo pajėgumas pakelti gyvenimo kasdienybės įtampą,
- tarpusavio ryšiai šeimoje,
- religinis nusistatymas,
- pakenčiama ekonominė situacija.

Geriausia apsisaugojimo priemonė yra tinkamas auklėjimas atviromis ir viešomis nuolatinėmis diskusijomis ir geru pavyzdžiu. Reikia atkreipti ypatingą dėmesį į jaunimą, mėginti prieiti prie jo per mokyklą, jaunimo grupes bei organizacijas.

Toronto 1986 m.

• ORGANIZACINĖ VEIKLA

PLKOS valdybos surengtos Susikaupimo ir Apmąstymo Dienos programos dalyvės: išk. vic-pir. M. Lušienė, ses. O. Mikailaitė, pirm dr. A. Janačienė, B. Lukoševičienė, k. V. Pikturka, P. Ažuoliene

Susikaupimo ir apmąstymo diena New Yorke

Besiruošiant didžiajam Lietuvos 600 metų krikščionybės jubiliejui, Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos Valdyba ir New Yorko Lietuvių Katalikių Moterų Kultūros draugija 1986 spalio mėn. 5 d., sekmadienį, surengė Susikaupimo ir Apmąstymo dieną. Apreiškimo parapijos bažnyčioje, Brooklyne, N.Y.; šv. Mišias aukojo k. V. Pikturka. Po to lietuvių visuomenės susirinko apatinėje parapijos salėje. Atidarymo žodį tarė dr. A. Šlepetytė-Janačienė, Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų Sąjungos Valdybos pirm. Ji taip pat pristatė ir paskaitai pakvietė poetę ir jaunimo auklėtoją ses. Oną Mikailaitę, atvykusią iš Putnamo. Ši kūrybinga ir darbšti Marijos Nekalto Pra-

sidėjimo Vienuolijos narė, iš istorinio, dvasinio ir gyvenimiško taško, įdomiai apžvelgė mūsų krikščionybės kelią ir dabartines religines ir tautines kančias Lietuvoje. Savo paskaitą pajavairino dabartinės poezijos pavyzdžiais.

Rašytoja ir pedagogė B. Lukoševičienė, N.Y. Lietuvių Katalikių Moterų Kultūros draugijos pirm. paskaitė keletą L. Andrikaus, B. Brazdžionio, K. Bradūno ir Audronės-Balčiūnienės religinių eilėraščių. Pabaigoje k. V. Pikturka sukalbėjo ilgesnę originalią maldą. Visi dalyviai buvo pakviesti pietų-bufetui, kurį skoningai paruošė New Yorko Lietuvių Katalikių Moterų Kultūros draugijos narės vadovaujamos P. Ažuoliienės. Šiuo atžymėta lietuvių katalikių moterų įsijungimo pradžia į bendrą Lietuvos Krikšto paminėjimą.

Alkoholizmo simpoziumo dalyviai ir rengėjai: iš k. A. Sungailienė, dr. O. Gustainienė, dr. N. Ankienė, I. Punkrienė, k. dr. F. Jucevičius, V. Jonaitis, dr. J. Čiuplinskienė

• Madų ir grožio pasaulis

Moters žavesys

Kiekviena moteris, o taip pat vyras ir kiekvienas vaikas yra reikalingi kitų dėmesio, nori būti kitų pastebėti ir įvertinti. Kitų mums rodomas dėmesys padeda išvystyti pasitikėjimą savimi, pakelia nuotaiką, padeda suprasti savo žmogiškąją vertę. Dėmesio kreipimas į kitą asmenį padeda šiam ugdyti gerąsias jo charakterio savybes.

Kai kurios moterys sugeba atkreipti į save kitų dėmesį natūraliai, be pastangų. Jų patrauklumas, dvelkiantis iš vidaus, atsispindi ir jų veide bei akyse. Jose nėra vidinės įtampos, nes jos yra savimi patenkintos. Šio tipo moterys sugeba sudaryti jaukiai malonią nuotaiką savo aplinkoje. Šioms moters savybėms aš duodu vardą: stilius ir klasė. Tokios moterys atkreipia visų dėmesį savo gera elgsena, gracingumu, tauria morale ir pozityvia galvosena. Mes visos turime šias savybes. Tik dažnai jos glūdi kažkur giliai mummyse neatpažintos, nesuprastos. Šiuo atveju reikia dėti pastangas šias savybes išugdyti, jas puoselėti, leisti joms darniai pasireikšti kas įgalintų tapti puikia, patrauklia, moderniška moterimi.

Moderni šukuosena

Dabartiniai drabužiai pasižymi švelnia linija ir laisvumu. Prie šio drabužių stiliaus yra derinama ir šukuosena. Nors trumpi plaukai nenustojo populiarumo (plaukai neuždengia kaktos, akių, skruostų visada išryškina gražų veidą) bet į madą jau grįžta ilgi plaukai. Švelniai subanguoti ilgi plaukai pabrėžia moteriškumą, o kuokštelis plaukų krintas ant balzganų akių suteikia romanti-

kos. Tačiau ilgi plaukai reikalauja specialios priežiūros. Kad plaukų galai nesuskiltų juos reikia kas 6-8 savaitės pakirpti. Nekepinkami plaukai praranda savo lankstumą. Tada yra sunku juos kontroliuoti ir tvarkyti. Ir geriausias plaukų muilas čia nepadės. Tik apkirpkite plaukus ir jie atsigaus. Jei turite silpnus plaukus patartina, palaidus plaukus džiovinant džiovintuvu (blowdrying) vartoti plaukų želatiną (gel). O jeigu ir tas nepadeda, jūs turite padaryti lengvą pusmetinį. Stiprus pusmetinis, smarkiai suraityti plaukai jau yra nemadoje. Plaukai šiandien yra džiovinami palaidi nesusukti. Džiovinant nebijokite plaukus paglamžyti. Plaukai turi būti suversti ant veido, galva palenkta. Baigiant plaukams išdžiūti, reikia juos truputį apipurkšti, gerai paglamžyti ir baigti džiovinti. Išdžiūvusius plaukus truputį apipurkšti vandeniu, kurį tuoj pat reikia nudžiovinti. Tada pakelti galvą ir ranka plaukus sutvarkyti. Čia nevertokite šepečio. Šepetys tik suspaus plaukus ir šukuosena praras tą lengvą pasipūtimą.

Zvarbus oras, šalti vėjai, sausas oras namuose, džiovintuvai, karštos replės plaukams kenkia. Plaukai gali prarasti žvilgėjimą, lankstumą. Todėl patartina retkarčiais plaukus kondicionuoti (deep-condition). Tą gali atlikti jūsų šukuotojas, bet galite tai padaryti pati savo namuose. Rezultatais būsite nustebinta.

Vakarinė šukuosena turi derintis su jūsų suknelės stiliumi. Jei dėvite siaurą suknelę — sušukuokite plaukus į viršų. Kad plaukai nekristų žemyn, gerai juos supurškite. Juodas surištas kaspinas arba blizgučiais pagražintos šukos galvos užpakalyje (šio sezono favoritinė puošmena) taip pat padės prilaikyti plaukus.

Želatina suklijuoti plaukai yra gana išsukianti šukuosena tinkanti jaunesnėms ir labai drąsioms.

(paruošė Rasa Vaidilaitė)

* * *

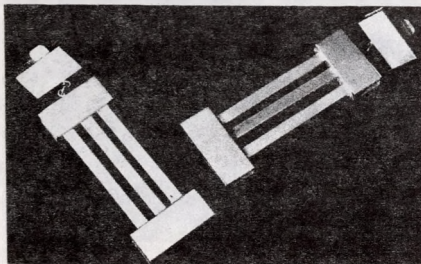
Geriausios iš geriausių

The Museum of the City of New York surengė rūbų parodą-geriausiai apsirengusių moterų. Ši paroda apima 50 metų laikotarpį. Joje buvo išstatyti rūbai: Jacqueline Kennedy, Paloma Picasso, Duchess of Windsor, Lauren Bacall, Claudette Colbert, Mary Martin ir t.t. Rūbus sukūrė garsūs madų kūrėjai. Chanel, Yves St. Lauren, Vionnet ir kiti. Visos šios gerai apsirengusios moterys reprezentavo stiprų asmenišką charakterį, skonį, stilių ir eleganciją. Tos moterys nemėgdžiojo kitų ir jos nenorėjo atrodyti kaip kitos. Bet visos stengėsi į jas panašėti. Yra daug turtingų moterų, kurios aprangai skiria labai daug lėšų. Bet turėti daug brangių suknelių, tai dar nereiškia turėti asmenišką stilių. Galima nupirkti rūbus, bet negalima nupirkti asmeniško aprangos dėvėjimo stiliaus. Duchess of Windsor sakydavo, kad galima dėvėti suknelę ir 20 metų senumo, bet ją reikia dėvėti su stiliumi, kad kiti manytų, jog suknelė tik ką piršta. Senoji Rose Kennedy savo sūnaus prezidento inauguraciniame baliuje dėvėjo suknelę, kuri buvo siūta prieš 24 metus specialiam priėmimui karališkame dvare Anglijoje. Garsiųjų rūbų kūrėjų sukurta apranga dažniausiai neturi laiko rūbų, ji tinka visada.

Duchess of Windsor asmeniškos brangenybės bus parduodamos varžytinėse. Gautos pajamos bus skiriamos Pasteur Institutui Paryžiuje. Brangenybių vertė skaičiuojama virš 10 milijonų dolerių. Manoma, kad kaina pakils, nes brangenybės

dovanojo Anglijos karalius Edward VIII, vėliau atsisakęs karališkos karūnos, todėl jos turi ir istorinę vertę. Visos brangenybės yra sukurtos specialiai ir darytos žymių menininkų.

Auskarai

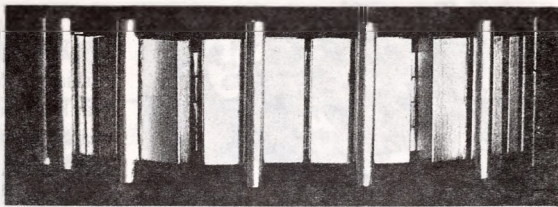
Papuošalai

Papuošalų kūrėjai visada ieško naujų formų. Ypač dabar, kada brangieji metalai ir brangakmeniai labai pabrango, bandoma iš pigesnių medžiagų padaryti gražius papuošalus. Šiais metais įvairūs papuošalai yra labai madingi ne tik prie suknelių, bet ir prie įvairių megztinių. Papuošalams bandoma panaudoti labai tiesias, kvadratinės-geometrinės linijas. Tačiau daugiausia pasisekimo turi liaudiški, pagal senųjų indėnų (Inkų, Majų) pavyzdžius sukurti papuošalai, kurie pasižymi labai puošnia ornamentika ir spalvingų akmenų inkrustacija. Čia yra panaudojami įvairūs metalai: aliuminis, varis, geležis ir t.t. Inkrustacijai naudojami pigesni akmenys, stiklas ir plastika. Nors ir brangesni, bet gintaro papuošalai irgi yra madingi. Anksčiau gintarus daugiausiai dėvėdavo tik kilusios nuo Baltijos jūros pakrančių: lietuvės, latvės, švedės ir t.t. Dabar gintarų pastebima daugiau, jų galima gauti ir juvelyrinėse krautuvėse. Taip pat išeivijoje turime gerų menininkų, kurios padaro gražius gintarinius papuošalus. Gražių gintaro dirbinių atvežama ir iš Lietuvos.

Auskarai

* * * Apyrankė

Originalūs papuošalai

Jei turite auksinę monetą, nuneškite pas juvelyrą, kad įrėmintų ir pridėtų grandinėlę. Pagal monetos dydį reikia pasirinkti grandinėlės ilgį bei storį. Įrėmavimas ir grandinėlė gali būti mažesnio aukso karato, nes kainos yra labai aukštos. Tik reikia žiūrėti, kad moneta nebūtų perdurta arba kitaip sužalota. Turėsite puikų ir originalų papuošalą, o taip pat, laikui einant, ir piniginė vertė padidės, nes senos monetos brangsta.

Kasdieniniai papuošalai

Prie dabartinės madingos kasdieninės sportinės aprangos nereikia daug papuošalų. Bet ir čia galima pritaikyti ką nors įdomaus. Auskarai — mažesni arba didesni tinka visada. Grandinės — viena arba kelios, įvairių ilgių, sidabrinės arba auksinės tinka prie palaidinių, megztinių ir suknelių. Apyrankės — grandinėlės arba lankeliai, pagamintos iš metalų ar spalvingos plastikos. Laikrodėlis — turi derintis su kitais papuošalais, tinkantis visom progom, metaline arba odine juoste.

Alkoholis ir rūkymas sendina

Rūkymas ne tik kenkia sveikatai, bet ir grožiui — sendina. Rūkančiųjų oda senti pradeda anksčiau, prie akių ir prie viršutinės lūpos atsiranda raukšlės. Rūkantieji, įtraukiant rūkalus, automatiškai suraukia lūpas, nuo ko atsiranda ankstyvos raukšlės. Nors veido gimnastika yra skatinama, bet rūkymas tam reikalui nėra rekomenduotinas. Taip pat pažvelkite į nuo nikotino pageltusius pirštus, iš to galima spręsti kokią nenaudą rūkymas daro mūsų odai.

Alkoholis prie grožio palaikymo neprideda. Dažnai geriant, alkoholis praskiedžia kraują veide, maži kraujo kapiliarai nutrūksta, atsiranda melsvos dėmės. Pažiūrėkite į geriančiųjų nosis — jos būna rausvai melsvos ir išpurtusios. Geriantį žmogų galima pažinti iš nosies. Taip pat dažnas alkoholis džiovina odą (dehidruoja), trūkumas drėgmės odą sendina. Alkoholis neleidžia organizmui sugerti pakankamai vitaminų, oda negauna pakankamai maistingumo ir prieš laiką suvysta — pasensta.

Madų įvairumai

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Bulvių košė su obuoliais

- 9 vidutinės bulvės,
1 p. tarkuotų obuolių,
½ p. pieno,
1 št. sviesto,
druskos.

Bulves išvirti, nusunkti ir sutrinti. Supilti karštą pieną, sviestą ir tarkuotus obuolius, gerai išmaišyti. Pagal skonį įdėti druskos. Tinka prie įvairių paukščių.

Duonos apkepas

- 3 sv. obuolių,
¾ sv. juodos duonos,
¼ sv. sviesto,
½ sv. cukraus,
1 p. grietinėlių arba pieno,
1 št. kakavos miltelių,
½ štl. cinamono miltelių.

Obuolius nuluoti, išimti sėklalzdžius ir supjaustyti plonom riekelėmis. Juodą duoną sutarkuoti rupiai, sumaišyti su kakavos milteliais ir ¼ s. cukraus. obuolius pabarstyti cinamono milteliais ir sumaišyti su likusiu cukrumi. Apkepo formą patepti sviestu ir dėti sluoksniais duoną ir obuolius. Apatinis ir viršutinis sluoksnis turi būti duonos. Viską gerai ranka išpausti į formą. Ant viršaus užpilti grietinėle arba pieną ir uždėti sviesto gabalėlius. Kepti prie 350° apie 1 val.

Maltos mėsos vyniotinis

- 1 ½ p. miltų,
½ p. vandens,
½ kiaušinio,
druskos,
1 p. virtos mėsos,
2 kiaušiniai,
1 št. sviesto,
miltų iškočiojimui,
prieskonių.

Miltus, ½ kiaušinio, vandenį ir druską minkyti tol, kol nebelips prie rankų (miltų

pridėti pagal reikalą). Tešlą iškočioti ir išstampti labai plonai. Virtą mėsą (kumpis, jautiena, vištiena ir t.t.) sumalti ir pridėti prieskonių. Kiaušinių baltymus išplakti ir sumaišyti su tryniais bei mėsa. Mišinį uždėti ant iškočiotos tešlos, išlyginti ir suvynioti. Įdėti į riebaluotą kepimo skardą, patepti sviestu ir kepti prie 350° apie 45 min. Servuoti šiltą.

Ruginiai sausainiai

- 2 p. ruginių rupių miltų,
¼ sv. sviesto,
3 št. pieno,
druskos,
kmynų.

Visus produktus sumaišyti, plonai iškočioti ir supjaustyti mažais trikampiais. Sudėti į kepimo skardą, subadyti šakute ir kepti orkaitėje, kol pradės ruduoti. Tinka prie įvairių užkandžių, salotų ir t.t.

Kepti kiaušiniai

- 6 kiaušiniai,
½ sv. lašinių,
1 št. garstyčių Dijon,
1 št. rūgščios grietinės,
2 sardinės,
prieskonių.

Kiaušinius išvirti kietai, perpjauti išilgai ir išimti minkštimą. Viską smulkiai sukapoti ir gerai sumaišyti. Prikimšti kiaušinių lukštus. Kepimo skardą patepti sviestu, sudėti prikimštus kiaušinius (lukštas viršuje) ir kepti apie 10 min.

Pyragas prie kavos

- 6 kiaušiniai,
1 sv. cukraus,
1 citrinos žievelė,
2 p. miltų,
3 št. kapotų migdolų.

Kiaušinius, cukrų ir tarkuotą citrinos žievelę išplakti elektriniu plaktuvu. Sudėti

persijotus miltus ir gerai išmaišyti. Kepimo skardą patepti riebalais, pabarstyti miltais ir sudėti tešlą. Išlyginti, kad nebūtų storesnė kaip pirštas. pabarstyti kapotais migdolais. Kepti vidutinėje temperatūroje apie 20 min.

Sardinių užkandis

- 6 sardinės,
3 št. miltų,
3 št. sviesto,
1 kiaušinio trynys,
prieskonių.

Sardines nuvalyti ir sukapoti. Sumaišyti su miltais, sviestu, tryniu ir prieskoniais. Iškočioti ir supjaustyti pailgom lazdelėmis. Kepti orkaitėje, kol pradės gelsti.

Sūrio maišeliai

- 1 p. vandens,
2 št. sviesto,
1 p. miltų,
4 kiaušiniai,
¼ sv. sūrio,
druskos.

Vandenį užvirti su sviestu ir maišant sudėti miltus. Plakti šaukštu, kol nebelips tešla prie puodo. Įplakti vieną kiaušinį. Tešlą atvėsinti, tada įmaišyti likusius kiaušinius, tarkuotą sūrį ir gerai išmaišyti. Ant kepimo skardos šaukšteliu dėti mažus kupstelius. Kepti prie vidutinės temperatūros, kol iškils ir pagels. Kai atvės, vidų galima pripildyti sūrio-sviestu: ¼ sv. sviesto gerai išplakti su tarkuotu šveicarišku sūriu — ¼ sv. palaikyti šaltai, kad gerai sustingtų.

Greitos kopūstų daržovės

- 4 p. labai plonai supjaustytų kopūstų,
2 št. aliejaus,
1 p. kapoto svogūno,
druskos, pipirų.

Aliejų įkaitinti, sudėti svogūną, kopūstus ir mašant kepti apie 8 min. Pagal skonį įmaišyti prieskonius.

• Atsiųsta paminėti

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill., 60636, U.S.A.; Tel. (312) 778-2200.

Švietimo Gairės — lietuviškojo ugdymo leidinys. Žurnalas mokyklai ir šeimai; leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorė — Stefanija Stasienė, 18112 Windward Rd., Cleveland, Ohio, U.S.A. 44119; administratorius — Juozas Plačas, 3206 W. 65th Pl., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; išeina du kartus per metus, prenumerata \$4.00.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$20.00, Kanadoje — \$25.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktoriaus — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktoriaus — A.J.

Kasulaitis, 894 East 22-rd Street, Euclid, Ohio 44123, U.S.A.; administracija: A. Viliušis, 4050 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60632, U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; redaguoja — A. Laikūnas, B. Nemickas, V. Valiukėnas; administratorius — B. Kaskaitis, 935 Beverly Rd., Cleveland Hts., Ohio 44121 U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; redaguoja — redakcinis kolektyvas; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administratorius — J. Polikaitis, 7235 South Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$12.00.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania: Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškelis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktoriaus — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 West 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill., 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Šaltinis — tikiškinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Sv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham, NG2 6AH, England.

Saleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Saleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituan Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Laiskai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktoriaus J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$10.00

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$7.00 Amerikoje, kitur — \$8.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Seserys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$10.00 adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A., 06260.

Akirčiai — atviro žodžio mėnraštis; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: 6821 So. Maplewood Ave., Chicago, Ill., 60629, U.S.A.; metinė prenumerata \$8.00.

The Observer — a newspaper published monthly by the Lithuanian Roman Catholic Federation of America; redaguoja redakcinis kolektyvas; adresas: 4545 W. 63rd. Street, Chicago, Ill., U.S.A., 60629; metinė prenumerata \$10.00

ELTA — Information Bulletin, Lithuanian National Foundation; 345 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y., 11207, U.S.A.

* * *

GARBĖS PRENUMERATOS:

E. Avižienė, Long Branch, N.J. (2m.); V. Augienė, Providence, R.I.; M. Astrauskienė, Toronto, Ont.; A. Asmenavičienė,

“DP: LITHUANIAN IMMIGRATION TO CANADA AFTER THE SECOND WORLD WAR”,

365 psl., 40 iliustracijų,

parašyta **Dr. Mildos Danytės**, išleista “Multicultural History Society of Ontario”. Minkštais viršeliais — \$14.95, kietais — \$19.95, persiuntimui pridėti \$1.50.

Užsakymus ir čekius siųsti: D. S. Danys, 1681 Ainsley Dr., Ottawa, Ontario K2C 0S8

„Moters“ žurnado laimikių traukimas įvyko š.m. balandžio mėn. 12 d., LKMD-jos, Prisikėlimo par. skyriaus susirinkimo metu.

„Moters“ žurnalo laimikių laimėtojos:

1. A. Banėnas, Putnam, Con. USA	4. O. Kirvaitienė, Toronto, Ont., Can.
2. S. Rutkauskas, Lakewood, Ohio, USA	5. V. Grebliunas, Greenway, Va. USA
3. S. Staniškienė, Detroit, Mi. USA	6. M. Astrauskienė, Toronto, Ont., Can.

Dėkojame už paramą!

Hamilton, Ont.; O. Ažubalienė, Toronto, Ont.; S. Aušrotienė, Weston, Ont.; E. Blinstrubienė, Oak Lawn, Ill.; B. Batisienė, Brockton, Mass.; D. Bilaišienė, Chicago, Ill.; R. Bureikienė, Los Angeles, Cal.; A. Bukšienė, Chicago, Ill.; E. Brasienė, Hamilton, Ont.; V. Balutienė, Valencia, Venezuel.; M. Bumbulienė, Toronto, Ont.; S. Butkevičienė, Oshawa, Ont.; K. Bartkienė, Hamilton, Ont.; M. Balčiūnienė, Woodhaven, NY. (2 m.); E. Beržienė, Welland, Ont.; V. Bartninkaitienė, Scarborough, Ont.; J. Brazlauskienė, London, Ont.; D. Čuplinskienė, Toronto, Ont.; T. Čipkienė, Montreal, Que.; O. Čečkauskienė, Montreal, Que.; V. Dlungauskienė, New Britain, Conn. (2 m.); D. Dragūnienė, Philadelphia, Pa. (2 m.); J. Dainienė, Dollard Des Ormeaux, Que.; A. Dainorienė, St. Catharines, Ont.; S. Dalienė, Hamilton, Ont.; dr. I. Danytė, Montreal, Que. (2 m.); J. Dūdienė, Collingwood, Ont.; S. Girdzijauskienė, Toronto, Ont.; R. Geidukytė, Hamilton, Ont.; A. Januškienė, Milton, Mass. (2 m.); A. Jonynienė, Detroit, Mich.; K. Janulaitienė, Toronto, Ont.; S. Jelionienė, Darien, Ill.; M. Kucinienė, Downers Grove, Ill.; O. Karaliūnienė, St. Catharines, Ont.; P. Kapteinienė, Chicago Ridge, Ill.; K. Kalasauskienė, Winnipeg, Man.; A. Malaskienė, Winnipeg, Man.; E. Karosienė, Edmonton, Alb.; A. Kežinaitienė, Hamilton, Ont.; S. Laniauskienė, Euclid, Ohio; H. Lapinienė, Chamadey, P. Que.; dr. A. Lukienė, Toronto, Ont. (2 m.); A. Ledenė, Toronto, Ont.; V. Lapenienė, Delhi, Ont.; M. Lenkauskienė, Cleveland, Ohio (2 m.); B. Lukšienė, Tillsonburg, Ont.; S. Leikienė, West Haven, Conn.; B. Latauskienė, Hamilton, Ont.; S. Markvaldienė, Cicero, Ill.; O. Matulionienė, Plattsburg, N.Y.; S. Matukaitienė, Canfield, Ont.; J. Marcinėnienė, Scarborough, Ont.; M. Macevičienė, Chicago, Ill.; O. Meškauskienė, St. Catharines, Ont.; A. Malaskienė, Winnipeg, Man.; D. Narkevičienė, Arlington, Mass.; dr. D. Naikauskienė, Windsor, Ont. (2 m.); K. Nakienė, Falls Church, Va.; D. Pautienienė, W. Barnstable, Mass.; F. L. Platėrienė, Bethesda, Md. (2 m.); A. Petrašiūnienė, London, Ont.; B. Pareštienė, Hamilton, Ont.; S. Rutkauskienė, Lakewood, Ohio.; M. Raškauskienė, Toronto, Ont.; O. Rimkienė, Toronto, Ont.; dr. M. Svitelienė, Baltimore, Md. (2 m.); V. Sirusienė, Garrison, N.Y. (2 m.); V. Stephan, Portland, Ore. (2 m.); G. Slaby, Powers Lake, Wisc.; A. Skeivienė, Chicago, Ill.; T. Stankūnienė, S. Boston, Mass.; V. Šapkienė, Kelowna, B.C.; O. Staškevičienė, Port Colborne, Ont. (2 m.); J. Šileikienė, Toronto, Ont.; M. Šetkuvienė, St. Catharines, Ont.; K. Šukienė, St. Catharines, Ont.; P. Šimkienė, Toronto, Ont.; P. Skeivelienė, St. Catharines, Ont.; K. Šlekienė, Toronto, Ont.; M. Šiliauskienė, Lachine, Que.; E. Šopienė, Hamilton, Ont.; Z. Stančikienė, Wasaga Beach, Ont.; B. Tarutienė, Willowick, Ohio.; E. Tribinevičienė, Wasaga Beach, Ont.; M. Tarvydienė, Hamilton, Ont.; B. Tamulionienė, Toronto, Ont.; E. Tėvelienė, Ancaster, Ont.; O. Vindašienė, Saratoga, Cal.; V. Vilkienė, Sun City Cal.; E. Vindašienė, Delhi, Ont.; B. Vytiėnė, Tillsonburg, Ont.; I. Vadauskienė, Toronto, Ont.; O. Vileniškienė, Dorchester, Mass.; R. Žukauskienė, Tequesta, Fl.; Z. Žvirždienė, Olympia, Wa.; S. Zimnickienė, Toronto, Ont.; A. Žilienė, Etobicoke, Ont.; O. Ziminskienė, Winnipeg, Man.

AUKOJO:
2000 dol. a.a.B. Pabedinskienės palikimas;
70 dol. dr. D. Naikauskienė;
50 dol. A. Kuliešius, Prince Albert, Sas.; A. Šmigelskis, Toronto, Ont.; dr. M. Ramūnienė, Ottawa, Ont.; G. Balčiūnienė, Toronto, Ont. - mamos 90 m. gimtadienio proga;
20 dol. Liet. Mot. Fed. Waterbury Klūbas;
18 dol. S. Jagėlienė, Toronto, Ont.
15 dol. vysk. A. Deksnys, Bad Worishofen, W. Germany; O. Vileniškienė, Dorchester, Mass.;

13 dol. K. Šukienė, St. Catharines, Ont.
10 dol. P. Prankienė, Chicago, Ill.; J. Ruslienė, Toronto, Ont.; A. Wackell, Worcester, Mass.; M. Balčiūnienė, Woodhaven, N.Y.; B. Pareštienė, Hamilton, Ont.; V. Gaputienė, Toronto, Ont.
8 dol. A. Sakalienė, Oak Lawn, Ill.; V. Dobravalskienė, Chicago, Ill.; M. Samatienė, Washington, D.C.; O. Čerškuvienė, Chicago, Ill.; E. Vindašienė, Delhi, Ont.; K. Kalasauskienė, Winnipeg, Manitoba; A. Malaskienė, Winnipeg, Man.; E. Tėvelienė, Ancaster, Ont.; kun. A. Bernatonis, W. Germany.
6 dol. S. Vasikauskienė, Richmond Hill, N.Y.
5 dol. T. Stankūnienė, S. Boston, Mass.; G. Kolokauskienė, Hamilton, Ontario, I. Vadauskienė, Toronto, Ont.; M. Macevičienė, Chicago, Ill.; U. Mikulienė, Westchester, Ill.; D. Narkevičienė, Arlington, Mass.; A. Karaliūnienė, Cicero, Ill.; O. Dovydaityienė, Lake Worth, Fl.; R. Geidukytė, Hamilton, Ont.
4 dol. S. Rickutė, Toledo, Ohio.
3 dol. L. Dargienė, Westchester, Ill.; M. Milišauskienė, Kenosha, Wis.; B. Balienė, Chicago, Ill.; E. Balandienė, Cleveland, Ohio; O. Adomaitienė, Sunny Hills, Fl.; B. Briedienė, Chicago, Ill.; K. Sadauskienė, Hot Springs, Ark.; V. Rūtenienė, Hyannis, Mass.; B. Juozapavičienė, St. Petersburg Beach, Fl.; O. Matulionienė, Plattsburg, N.Y.; J. Juknelienė, Melrose Park, Ill.; S. Gladkauskienė, Detroit, Mich.; B. Kazakaitienė, Chicago, Ill.; dr. A. Janačienė, Yonkers, N.Y.; M. Lendraitienė, S. Boston, Mass.; B. Širvinskienė, N. Hollywood, Cal.; D. Grajauskienė, Sunbury, Con.; K. Birknevičienė, Chicago, Ill.; A. Bukšienė, Chicago, Ill.; K. Balukienė, Brighton, Mich.; V. Norkevičienė, Westboro, Mass.; A. Januškienė, Milton, Mass.; A. Dragūnevičienė, Great Falls, Va.; A. Jonynienė, Detroit, Mich.; A. Biliūnienė, Lake Park, Fl.; E. Baltrušaitienė, Livonia, Mich.; S. Fabijonienė, Lake Tahoe, Ca.; J. Simaitienė, Sawyer, Mich.; V. Prunskienė, Oak Lawn, Ill.; J. Paukštienė, Chicago, Ill.; S. Liubartienė, Sun City, Ar.; O. Senkuvienė, Stillwater, M.N.; E. Razmienė, Joliet, Ill.; B. Kožicienė, Vernon Hills, Ill.; M. Sideravičienė, Cicero, Ill.; A. Stropienė, Portland, Ore.; S. Beigienė, Chicago, Ill.; V. Vaitkevičienė, Chicago, Ill.; dr. O. Gustainienė, Don Mills, Ont.; K. Remėzienė, Richmond Hill, N.Y.; M. Bajorūnienė, Pompano Beach, Fl.; J. Kalnietienė, Chicago, Ill.; G. Slaby, Powers Lake, Wis.; P. Kinderienė, Chicago, Ill.; V. Šapkienė, Kelowna, B.C.; T. Timmerman, Winnipeg, Man.; Z. Augaitienė, Delhi, Ont.; S. Medelienė, Oshawa, Ont.; M. Venskuvienė, Sudbury, Ont.; A. Deksnienė, Hamilton, Ont.; M. Tarvydienė, Hamilton, Ont.; B. Vytiėnė, Tillsonburg, Ont.; Z. Žilienė, Etobicoke, Ont.; V. Lapinienė, Delhi, Ont.; J. Stanaitienė, Hamilton, Ont.; K. Bartkienė, Hamilton, Ont.; O. Ziminskienė, Winnipeg, Man.; A. Stonkienė, Delhi, Ont.; J. Brazlauskienė, London, Ont.; A. Kežinaitienė, Hamilton, Ont.;

2 dol. A. Vanagienė, Sault Ste. Marie, Ont.; N. Racevičienė, Islington, Ont.; J. Kriščiūnienė, Winnipeg.
1 dol. G. Misiūnienė, Chicago, Ill.; J. Plečkaitienė, Toronto, Ont.; M. Rimkienė, Vittoria, Ont.
2 dol. M. Volbergienė, Detroit, Mich.; G. Smirnow, Swartz Creek, Mich.; J. Staškus, Yonkers, N.Y.; A. Dragašienė, Toronto, Ont.